DEMOGRĀFIJA

DEMOGRAPHY

DEMOGRĀFISKĀ SITUĀCIJA

2008.gadā Latvijas iedzīvotāju skaits turpinājis samazināties. Pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem, **vidējais valsts iedzīvotāju skaits** gadā bija **2 266 094**, no kuriem 1 045 012 bija vīrieši, bet 1 221 082 – sievietes (*2007.gadā vidējais valsts iedzīvotāju skaits 2 276 100: 1 048 969 vīrieši, 1 227 131 sievietes*). Iedzīvotāju skaita samazinājuma temps 2008.gadā bija 0,42%, salīdzinājumā ar 0,46% 2007.gadā. Vīriešu skaits gada laikā samazinājies vidēji par 0,4%, bet sieviešu – par 0,5%. Pieaudzis vidējais iedzīvotāju vecums: 2009.gada sākumā tas bija 40,7 gadi: – vīriešiem 37,7 gadi, sievietēm 43,2 gadi (*2008.gada sākumā - 40,5 gadi: - vīriešiem - 37,53 gadi, sievietēm - 43,04 gadi; 2007.gada sākumā 40,4 gadi: - 37,4 - vīriešiem, 42,9 gadi sievietēm; 2006.gada sākumā tas bija 40,2 gadi:- vīriešiem 37,3 gadi, sievietēm 42,7 gadi*).

Iedzīvotāju skaits turpinājis augt tikai trijos no pieciem Pierīgas reģiona rajoniem, samazinoties visos citos reģionos (*skat. tabulu*). Pierīgas reģiona ietvaros iedzīvotāju skaits palielinājies Jūrmalā (*2009.gada sākumā - 55 870; 2008.gada sākumā - 55 580; 2007.gada sākumā - 55 408*), Ogres rajonā (*2009.gada sākumā – 65 102; 2008.g.sākumā - 64 911; 2007.gada sākumā - 64 060*) un Rīgas rajonā (*2009.gada sākumā – 173 116; 2008.gada sākumā - 167 774; 2007.gada sākumā - 161 119*), bet par 438 iedzīvotājiem sarucis Limbažu rajonā, par 325 samazinājies Tukuma rajonā:

Statistiskie reģioni	01.01. 2008.g.	01.01. 2009.g.
Rīgas	717 371	713 016
Pierīgas	380 347	385 507
Vidzemes	237 803	235 576
Kurzemes	303 618	301 621
Zemgales	283 484	281 928
Latgales	348 271	343 646

Pēc Centrālās Statistikas pārvaldes datiem, 2009.gada sākumā valstī mita 2 261 294 (*2008.gada sākumā - 2 270 894; 2007.gada sākumā - 2 281 305*) iedzīvotāji, no kuriem *1 043 120* (*2008.gada sākumā - 1 046 904; 2007.gada sākumā - 1 051 034*) jeb 46,1% bija vīrieši un 1 218 174 (*2008.gada sākumā - 1 223 990; 2007.gada sākumā - 1 230 271*) jeb 53,9% - *sievietes.* Pilsētās dzīvo 67,9% no visiem valsts iedzīvotājiem (*69,0% - visaugstākais pilsētu iedzīvotāju skaits bijis 1989.gadā*). Visvairāk sieviešu uz 100 vīriešiem Eiropā dzīvo Baltijas valstīs (*2008.gadā Igaunijā - 117,2; Latvijā - 116,9 un Lietuvā - 114,8*), bet vismazāk Islandē - 96,1; Maķedonijā - 99,5; Norvēģijā - 100,8; Maltā - 101,0; Zviedrijā - 101,2; Dānijā, Grieķijā, Luksemburgā (*pa 101,9*).

Darbspējas vecuma iedzīvotāju (*15-61 gadi*) grupas īpatsvars gada laikā no 65,6% palielinājies līdz **66,2%**, bet skaits pieaudzis (*skat.1.1. tabulu*) uz sieviešu rēķina (*par 20 513 sievietēm*), pieaugot viņu pensionēšanās vecumam. Vīriešu īpatsvars darbspējīgo vidū sastāda 48,8 % (*2007.gadā - 49,2%*).

Savukārt **līdzdarbspējas vecumā** iedzīvotāju (*0 - 14 gadi*) skaits gada laikā samazinājies līdz 310 311 (*2008.gadā - 312 309; 2007.gadā - 318 463; 2006.gadā - 328 547*) jeb **13,7%** (*2007.gadā - 14%*) visu iedzīvotāju.

DEMOGRAPHIC SITUATION

In 2008, the total number of Latvia's population continued to decrease. According to data of the Central Statistical Bureau of Latvia, **the average number of population** in 2008 was **2,266,094**, of which 1,045,012 were males and 1,221,082 were females *(the average number of population in 2007 was 2,276,100 of which 1,048,969 were males and 1,227,131 females)***.** In 2008, the pace of population's decrease was 0.42% *(0.46% in 2007)*. The number of males has decreased on average for 0.4%, but the number of females – for 0.5%. The average age of population has increased. At the beginning of 2009 it was 40.7 years *(37.7 years for males and 43.2 years for females)*. For comparison, at the beginning of 2008 it was 40.5 years *(37.53 years for males and 43.04 years for females),* at the beginning of 2007 – 40.4 years *(37.4 years for males and 42.9 years for females),* but at the beginning of 2006 – 40.2 years *(37.3 years for males and 42.7 years for females)*.

Only in three of five districts of Pieriga region the number of population has increased. In all other regions the number of population has decreased *(see table).* The number of population of Pieriga region has increased in Jurmala *(55,870 people at the beginning of 2009; 55,580 – 2008; 55,408 – 2007),* in Ogre district *(65,102 at the beginning of 2009; 64,911 – 2008; 64,060 – 2007)* and in Riga district *(173,116 at the beginning of 2009; 167,774 – 2008; 161,119 – 2007).* In Limbazi district the population has decreased for 438 people, but in Tukums district for 325 people.

Statistical regions	1-Jan-2008	1-Jan-2009
Riga	717,371	713,016
Pieriga	380,347	385,507
Vidzeme	237,803	235,576
Kurzeme	303,618	301,621
Zemgale	283,484	281,928
Latgale	348,271	343,646

According to data of the Central Statistical Bureau of Latvia, at the beginning of 2009 population in Latvia was 2,261,294 *(2,270,894 in 2008; 2,281,305 in 2007),* of which 1,043,120 *(1,046,904 in 2008; 1,051,034 in 2007)* or 46.1% were males and 1,218,174 *(*1,223,990 in 2008; *1,230,271 in 2007*) or 53.9% were females. 67.9% of all population lives in the cities and towns. The highest proportion of cities' inhabitants was in 1989 – 69.0%. Within Europe in the Baltic States live the highest number of females per 100 males *(in 2008, 117.2 in Estonia; 116.9 in Latvia; 114.8 in Lithuania)*, but less of all in Iceland – 96.1, Macedonia – 99.5, Norway – 100.8, Malta – 101.0, Sweden – 101.2, Denmark, Greece, Luxembourg *(101.9).*

The proportion of population **at working age** *(15-61 year)* has increased from 65.6% to **66.2%.** The number of population has increased on females' account *(increase is for 20,513 females)* as their age for retiring has increased *(see table 1.1)*. In 2008, the proportion of males at working age was 48.8% *(49.2% in 2007).*

On its turn the number of population **under working age** *(at age 0-14)* has decreased to 310,311 *(312,309 in 2008; 318,463 in 2007; 328,547 in 2006)* or to **13.7%** of all population *(14% in 2007).*

Gada laikā no 468 506 uz 453 504 samazinājies arī **virsdarbspējas vecuma** iedzīvotāju skaits un īpatsvars, sastādot **20,1%** (*2007.gadā -20,6%*; *2006.g. - 22,1%*) visu iedzīvotāju.

Līdz ar to **demogrāfiskā slodze**, kas raksturo bērnu un pensijas vecuma iedzīvotāju attiecību pret darbspējas vecuma iedzīvotājiem, ir turpinājusi samazināties un 2009.gada sākumā uz 1 000 darbspējīgiem bija **510** (*2008.gadā - 524; 2007.gada sākumā bija 531*) iedzīvotāji ārpus darbspējīgā vecuma (no *tiem 207 - bērni, 303 - pensijas vecuma iedzīvotāji; vēl 2007.gadā bija 210 bērni un 314 pensijas vecuma iedzīvotāji, 2006.gadā - 214 bērni un 317 pensijas vecuma iedzīvotāji).*

Tāda situācija izveidojusies, samazinoties dzimušo bērnu īpatsvaram un pieaugot darbspējas vecuma iedzīvotāju skaitam sakarā ar pensijas vecuma attālināšanos. Diemžēl pensijas vecuma iedzīvotāju īpatsvars demogrāfiskajā slodzē ir gandrīz 1,5 reizes augstāks nekā bērnu īpatsvars. Šī prognostiski nelabvēlīgā pazīme saglabājas nemainīga jau vairākus gadus. 2008.gadā valstī iedzīvotāji bija:

Galvenās vecuma grupas	Kopā	Vīrieši	Sievietes
Līdz darbspējas vecumam (*0-14g.*)	310 311	158 741	151 570
Darbspējas vecumā (*15-61 gadi*)	1 497 479	731 153	766 326
Virs darbspējas vecuma	453 504	153 226	300 278

Negatīvi dabisko pieaugumu ietekmējusi **dzimstība**, kaut gan tā pieaug. 2008. gadā dzimstība sasniegusi pēdējo 15 gadu laikā nebijuši augstu rādītāju - **10,5** (*2007.gadā - 10,2; 2006.gadā - 9,7*) dzīvi dzimušie uz 1 000 iedzīvotājiem. Pieaudzis nedzīvi dzimušo skaits: 150 gadījumi pret 121 gadījumu 2007.gadā.

23 834 dzemdībās piedzimuši 23 970 dzīvi un 150 nedzīvi bērni, bijušas 276 dvīņu dzemdības (*2007.gadā – 294; 2006.gadā - 245*), kurās piedzimuši 537 (*2007.gadā –* 584*; 2006.gadā - 489*) dzīvi bērni, bet *5* gadījumos (*2007.gadā - 3; 2006.gadā – 2)* piedzimuši trīņi, no tiem -13 dzīvi bērni.

Eiropas valstīs, pēc EUROSTAT datiem, augstākā dzimstība 2008.gadā bijusi Īrijā (*18,1 uz 1 000 iedzīvotājiem*), Islandē (*14,5*), Apvienotajā karalistē (*13,0*), Francijā (*12,9*), Norvēģijā (*12,6*), bet viszemākā – Austrijā (*9,2*). Igaunijā tā sasniegusi 12,2, Lietuvā – 10,5 uz 1 000 iedzīvotājiem.

Vidējais bērnu skaits, kas varētu piedzimt sievietei dzīves laikā, saglabājoties pašreizējam dzimstības līmenim, t.i., *summārais dzimstības koeficients*, pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem, gada laikā no 1,41 pieaudzis līdz 1,45 (*palielinājies par nepilniem 3%; 2007.gadā par 4,4%*), t.i., nedaudz pārsniedz pusi no normālai paaudžu nomaiņai nepieciešamā (*vajadzētu būt vismaz 2,1 - 2,2*).

Audzis mātes vidējais vecums. Kopš 1990.gada tas pieaudzis par 2,3 gadiem, sasniedzot 28 gadus, bet, piedzimstot pirmajam bērnam, tas pieaudzis par 2,8 gadiem, līdz 25,6 gadiem.

The number of population **over working age** has decreased too – from 468,506 to 453,504 and makes **20.1%** of all population *(20.6% in 2007; 22.1% in 2006)*.

Due to this the **demographic burden** that characterizes the ratio of children and persons in their post-productive age to working age persons has decreased. At the end of 2009, there were **510** people per 1000 population at working age *(524 in 2008; 531 in 2007)*, of which *207 were children and 303 - people at pension's age (210 children and 314 people at pension's age in 2007; 214 children and 317 people at pension's age in 2006).*

Such situation has developed as a result of decrease of number of births and increase of population at working age that is caused by increase of retiring age. Unfortunately the proportion of population over working age is approximately 1,5 times higher than proportion of children. This bad feature for prognosis is unchanged already for many years. In 2008, the number of population was as following:

By main age group	Total	Males	Females
Under working age (at age 0-14)	310,311	158,741	151,570
At working age (*males at age 15-61 females at age 15-60)*	1,497,479	731,153	766,326
Over *working age*	453,504	153,226	300,278

Although the **birthrate** is increasing, the natural increase had negative influence. In 2008 the birthrate has reached the highest level of registered during the last 15 years – **10.5** *(10.2 in 2007; 9.7 in 2006)* live births per 1,000 population. The number of stillbirths has increased from 121 cases in 2007 to 150 in 2008.

During 23,834 deliveries were born 23,970 live newborns and 150 stillbirths. 537 *(584 in 2007; 489 in 2006)* live newborns during 276 *(294 in 2007; 245 in 2006)* twin deliveries were born. The triplets were born in 5 deliveries *(3 in 2007; 2 in 2006),* of which 13 live newborns.

According to EUROSTAT data, the highest birth-rate in 2008 in Europe was registered in Ireland *(18.1 per 1,000 population),* Iceland *(14,5),* United Kingdom *(13.0),* France *(12.9),* Norway *(12.6),* but the lowest birth-rate was in Austria *(9.2).* In Estonia the birth-rate was 12.2 and in Lithuania – 10.5.

According to data of the Central Statistical Bureau of Latvia, the total fertility rate *(the mean number of children that would be born to a woman during her lifetime if the fertility at each age would remain at the viewed period level)* within one year has increased from 1.41 to 1.45 *(the increase is for approximately 3%; 4.4% in 2007).* That is just a little more than half of necessary for normal change of generations *(the rate has to be at least 2,1-2,2).*

The average age for mothers is increased. Since 1990 it is increased for 2.3 years and now it is 28 years. Mothers are on average 25.6 years old *(increase for 2.8 years)*, when they gave a birth to the first child.

Visvairāk dzimušo, virs 11 uz 1000 iedzīvotājiem, pēc Jaundzimušo reģistra datiem, 2008.gadā bija Ventspils rajonā (*11,96*), Jelgavā (*11,45*), Bauskas, Rīgas (*pa 11,39*) un Tukuma (*11,17*) rajonos (*skat. 1.2.tabulu*), bet vismazāk – turpat, kur iepriekšējā gadā - Krāslavas (*7,41*) Ludzas (*7,89*), Daugavpils (*8,14*) un Balvu (*8,19*) rajonos.

2008.gadā jaundzimušo zēnu skaits par 460 pārsniedza meiteņu skaitu (*11 755 meitenes, 12 215 zēni*). 5,2% no dzīvi un nedzīvi dzimušajiem piedzima neiznēsāti.

68,2% (*2007.gadā - 68,4%; 2006.gadā - 68,3%*) jaundzimušo ķermeņa masa bija 3000–3999 g robežās, ar 2000–3000 g dzimšanas svaru bija 13,8% jaundzimušo (*2007.gadā - 14,9%; 2006.gadā - aptuveni 15,4%*); 16,2% (2007.gadā – 15,6%; *2006.gadā - 14,7%*) jaundzimušo ķermeņa masa pārsniedza 4000 g; no 1000 līdz 2000 g, tāpat kā iepriekšējā gadā, - 1,5% (*2006.gadā - 1,4%*); līdz 1000 g – 0,2% (*2007.gadā - 0,3%; 2006.gadā - 0,27%*) jaundzimušo.

According to data of Newborns' Register, most of all births *(over 11 per 1000 population)* were registered in Ventspils district *(11.96),* Jelgava district *(11.45),* Bauska district *(11.39)* Riga district *(11.39),* and Tukums district *(11.17) (see table 1.2),* but less of all in Kraslava district *(7.41),* Ludza district *(7.89),* Daugavpils district *(8.14),* and in Balvi district *(8.19)*.

In 2008, there were born for 460 males more than females *(11,755 females and 12,215 males).* 5.2% of live born and stillbirths were born premature.

68.2% *(68.4% in 2007; 68.3% in 2006)* of all newborns had birth weight 3,000 – 3,999g, 13.8% *(14.9% in 2007; 15.4% in 2006)* had 2,000 – 3,000g, 16.2% *(15.6% in 2007; 14.7% in 2006)* had birth weight that exceeds 4,000g, 1.5% *(1.5% in 2007; 1.4% in 2006)* had 1,000 – 2,000g and 0.2% *(0.3% in 2007; 0.27 in 2006)* of newborns had birth weight under 1,000g.

Mākslīgie **aborti** (*10 425 gadījumi*) 2008. gadā ir izdarīti retāk (*2007.gadā - 11 814 gadījumi; 2006.gadā - 11 825 gadījumi)*, tas ir, 434,9 (*2007.gadā - 508*; *2006.gadā - 530,2*) uz 1 000 dzīvi dzimušiem (*skat. 1.5 attēlu – valstu salīdzinājumā*), jeb apmēram 2,3 (*2007.gadā - 1,97; 2006.gadā - 1,9, 2005.g. - 1,5 dzīvi dzimušie*) dzīvi dzimušie pret 1 abortu.

In 2008, there were carried out less induced **abortions** than in the previous years *(10,425 in 2008; 11,814 in 2007; 11,825 in* 2006*)*. The rate in 2008 was 434.9 abortions per 1,000 live births *(508 in 2007; 530.2 in 2006) (see chart 1.5)* or it is approximately 2.3 live births against 1 abortion in *2008 (*1.97 in 2007; *1.9 in 2006, 1.5 in 2005).*

Iedzīvotāju skaita samazināšanos veicinājusi arī **migrācija.** 2008.gadā starpvalstu migrācijas saldo bija [-] 2 542 (*2007.gadā [-] 642; 2006.gadā - [-] 2 451*), t.i., par tik vairāk bija aizbraukušo, nekā valstī uz pastāvīgu dzīvi apmetušos. Valsts iekšējā migrācijā vērojama tendence pārcelties uz dzīvi Rīgas rajonā (*ieradies 6 491 cilvēks*), Ogres rajonā *(+ 819*) un Jūrmalā (*+ 474*), kā arī Rīgā (*kur gan migrācijas saldo ir negatīvs, jo aizbraukušo par 2 848 vairāk*).

The decrease of number of Latvia population is influenced by the **migration** too. Net migration in 2008 was [-] 2,542 *(*[-] 642 in 2007; *[-] 2,451 in 2006)* – the number of persons departing from exceeds the number of persons arriving in for a permanent residence. For internal migration is observed tendency that a lot of people are moving for a permanent residence to Riga district *(+6,491),* Ogre district *(+819),* Jurmala *(+474)* and Riga. However the net migration in Riga is negative, as the number of departing persons exceeds arriving for 2,848.

Līdz ar negatīvo dabisko kustību un migrāciju Latvijas teritorijā sarūk arī **iedzīvotāju blīvums**: ja 2001.gadā bija 36.6 cilvēki uz 1 km^2 (*2002.g. - 36.3; 2003.g .- 36.1; 2004.g. - 35.9; 2005.g.- 35,7; 2006.gadā 35,5 cilvēki uz 1 km^2, 2007.gadā - 35,3 cilvēki uz 1 km^2*), tad 2008.gada sākumā **-** 35,2 cilvēki uz 1 km^2. ES-27 valstīs vidējais iedzīvotāju skaits 2008.gadā sasniedza 115 uz 1 km^2. Visapdzīvotākās valstis 2008.gadā bija Malta - 1 353; Nīderlande - 394; Beļģija - 343 iedzīvotāji uz 1 km^2.

The **population's density** in Latvia is decreasing due to negative natural increase and migration. So if in 2001 there were 36.6 people per 1 km^2 *(in 2002 the rate was 36.3; in 2003 – 36.1; in 2004 – 35.9; in 2005 – 35.7; in 2006 – 35.5; in 2007 – 35.3)* than at the beginning of 2008 – 35.2 persons per 1 km^2. In 2008, the average number of population in EU-27 has reached 115 persons per 1 km^2. The most inhabited countries in 2008 were Malta with 1,353 persons per 1 km^2, The Netherlands – 394, and Belgium 343.

Uz 1 000 iedzīvotājiem 2008.gadā, pēc CSP datiem, reģistrētas 5,7 (*2007.gadā - 6,8; 2006.gadā - 6,4*) **laulības,** bet **šķirtas** 2,7 *(2007.gadā* **-** *3,3; 2006.gadā - 3,2).* Noslēgto laulību skaits 2008.gadā samazinājies par 16,4%, bet šķirto – par 16%.

According to data of the Central Statistical Bureau of Latvia, in 2008, there were registered 5.7 **marriages** per 1,000 population *(6.8 in 2007; 6.4 in 2006)* and 2.7 **divorces** *(3.3 in 2007; 3.2 in 2006).* In 2008, the number of marriages has decreased for 16.4%, but the number of divorces for 16%.

Dabiskais pieaugums aizvadītajā gadā negatīvs bijis visās administratīvi teritoriālajās vienībās (*skat. 1.2. tabulu*), izņemot Rīgas rajonu (*pieaugums par 1,37 uz 1 000 iedzīvotājiem, salīdzinājumā ar 2007.gadu, kad pieaugums bija 0,2*), un Jelgavu (*ar pozitīvu dinamiku - par 1,07*). Visvairāk mirušo uz 1 000 iedzīvotājiem 2008.gadā bijis Ludzas (*19,93*), Krāslavas (*17,99*), Daugavpils (*17,6*) un Rēzeknes (*17,44*) rajonos. Vismazāk uz 1 000 iedzīvotājiem piedzimuši Krāslavas (*7,41*), Ludzas (*7,89*), Daugavpils (*8,14*) un Madonas (8,32) rajonos.

In 2008, ***natural increase*** was negative in all administrative territories of Latvia *(see table 1.2)*, with exception for Riga district *(increase was for 1.37 per 1,000 population in comparison with 2007 when increase was for 0.2)* and Jelgava *(increase for 1.07).* In 2008, the highest mortality per 1,000 population was registered in Ludza district (*19.93*), Kraslava district (*17.99*), Daugavpils district (17.6), and Rezekne district *(17.44).* The lowest birthrate per 1,000 population was in Kraslava district (*7.41*), Ludza district (*7.89*), Daugavpils district (*8.14*), and in Madona district (*8.32*).

Dabiskais pieaugums Latvijā jau sen kļuvis par "dabisko samazinājumu", bet tik maz negatīvs kā 2008.gadā (*[-] 3,11 uz 1000 iedzīvotājiem*) pēdējo 15 gadu laikā tas vēl nav bijis.

Sabiedrības veselības stāvokli uzskatāmi raksturo **paredzamā mūža ilguma** (*skat. 1.4.tabulu un 1.3.attēlu atsevišķu valstu salīdzinājumā*) un **mirstības rādītāji**, kurus ietekmē arī dzimums. Latvijas vīriešiem paredzamā mūža ilgums ir par 10,7 gadiem mazāks nekā sievietēm. Attīstītās valstīs šī atšķirība nepārsniedz 3-5 gadus. Visgarākais jaundzimušo paredzamais mūža ilgums 2007.gadam aprēķināts Islandes vīriešiem (*79,68 gadi*) un Islandes sievietēm (*83,46 gadi*), bet Latvijā vīriešiem - 65,78 gadi, sievietēm - 76,52 gadi. Gan vīriešiem (*+0,36*) gan sievietēm (*+0,08*), salīdzinot ar gadu iepriekš, šis rādītājs ir nedaudz uzlabojies. Pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem, 2008.gadā Latvijas iedzīvotājiem paredzamais mūža ilgums sasniedzis 72,7 gadus: vīriešiem 67,2, bet sievietēm 77,9 gadus, kas ir pēdējās desmitgades augstākais rādītājs. Laukos dzīvojošiem tas ir īsāks (*sievietēm par 4 gadiem, bet vīriešiem - par 2 gadiem*).

Priekšlaicīgu vīriešu mūža saīsināšanos veicina mirstība no sirds išēmiskās slimības, įaundabīgiem audzējiem (*galvenokārt plaušu*), kā arī no ārējiem nāves cēloņiem (*transporta nelaimes gadījumiem, tīša paškaitējuma - galvenokārt pakāršanās, saindēšanās, kritieniem, vardarbības*). Nozīme ir arī sociālekonomiskiem faktoriem (*izglītībai, nodarbei, ienākumiem*), dzīvesveidam (*smēķēšanai, alkohola lietošanai*).

Pēc Pasaules Veselības organizācijas datiem, 2007.gadā paredzamais mūža ilgums Latvijas iedzīvotājiem ir viens no īsākajiem Eiropas Savienībā – 71,2 gadi (*vēl nedaudz mazāks tas ir Lietuvas iedzīvotājiem – 71,0 gads*). Savukārt tāds veselības rādītājs kā **veselīgas dzīves gadi –** jaundzimušā iespēja nodzīvot veselam līdz kādam vecumam, Latvijas iedzīvotājiem 2006.gadā bija zemākais Eiropā – sievietēm - 52,1 gads (*Igaunijā – 53,7 gadi, Lietuvā – 56,1 gads*), bet Latvijas vīriešiem – 50,5 gadi (*Igaunijā – 49,4 gadi, Lietuvā – 52,4 gadi*).

Kopumā gada laikā zaudēti 9,5 tūkstoši (*2007.gadā – 10,4 tūkstoši; 2006.gadā 13,3 tūkstoši*) iedzīvotāju: dabiskās kustības (*dzimstības un mirstības*) ceļā iedzīvotāju skaits samazinājies par 7 tūkstošiem (*2007.gadā par 9,8 tūkstošiem; 2006.gadā par 10,8 tūkstošiem*), bet emigrācijas pārsvara pār imigrāciju dēļ (*migrācijas saldo*), pēc Centrālās Statistikas pārvaldes datiem, iedzīvotāju skaits samazinājies par 2,5 tūkstošiem iedzīvotāju (*2007.gadā par 642 cilvēkiem; 2006.gadā par 2,5 tūkstošiem cilvēku*).

Iedzīvotāju skaita samazinājuma temps 2008.gadā turpinājis palēnināties - par 0,2% salīdzinājumā ar 0,46% - 2007.gadā un 0,58% - 2006.gadā.

Raksturojot **mirstību** kā nozīmīgāko rādītāju, kuru starptautiski izmanto iedzīvotāju veselības stāvokļa un veselības aprūpes novērtēšanai tā izmērāmības un salīdzināmības dēļ, jāatzīmē, ka mirstība uz 1 000 iedzīvotājiem 2008.gadā bijusi zemākā pēdējo 4 gadu laikā - **13,7** gadījumi: vīriešiem – **14,8**, bet sievietēm – **12,8** (*2007.gadā vīriešiem - 15,6, sievietēm - 13,6; 2006.gadā vīriešiem - 15,8, bet sievietēm - 13,3*).

The natural increase in Latvia already for many years has changed into „natural decrease". However, during the last 15 years, it was never registered so little negative as it was in 2008 ([-] 3.11).

The **average life expectancy** *(see table 1,4 and chart 1,3. in comparison with particular countries)* and ***mortality indicators*** (*that are influenced by gender too*) obviously characterizes the state of public health. The average life expectancy for males in Latvia is for 10.7 years less than for females. The difference between genders in the developed countries doesn't exceed 3 – 5 years. In 2007 the longest average life expectancy at birth was estimated for males *(79.68 years)* and females *(83.46 years)* in Iceland. On its turn in Latvia it was 65.78 years for males and 76.52 years for females. The indicators have improved a little in comparison with the previous year both for males *(+0.36)* and females *(+0.08)*. According to data of the Central Statistical Bureau of Latvia, the average life expectancy in Latvia has reached 72.7 years in 2008 *(67.2 years for males and 77.9 years for females).* This is the highest rate during the last decade. However for rural population it is estimated shorter *(4 years shorter for females and 2 years shorter for males).*

Premature shortening of males' lifetime is caused by mortality from heart ischemic diseases, malignant neoplasms *(for the most part – lungs)* and external causes of death *(transport accidents, intentional self harm – in most cases by hanging oneself, poisoning, falls, violence)*. Socioeconomic factors *(education, employment, incomes)* and lifestyle *(smoking, alcohol usage)* make a sense too.

According to data of World Health Organization the average life expectancy in 2007 for Latvia's population was one of the shortest in the European Union – 71.2 years *(a little shorter it was just in Lithuania – 71.0 years).* On its turn such health indicator as **healthy life years** – newborn's possibility to live healthy till certain age – for Latvia's population was the lowest within Europe in 2006 *(52.1 years for females (53.7 in Estonia; 56.1 in Lithuania) and 50.5 years for males (49.4 in Estonia; 52.4 in Lithuania)).*

According to data of Central Statistical Bureau of Latvia, during 2008 the number of population has decreased for 9.5 thousand people *(10.4 thousands in 2007 and 13.3 in 2006),* of which for 7 thousands *(9.8 thousands in 2007 and 10.8 in 2006)* due to natural movements *(natality and mortality),* and for 2.5 thousand people *(642 in 2007 and 2.5 thousands in 2006)* due to emigration's predominance over the immigration.

Population's decrease in 2008 continues to become slower – for 0.2% *(0.46% in 2007; 0.58% in 2006).*

Mortality (*the most important indicator that is used internationally for population's health status and health care evaluation due to its measurability and comparability*) level per 1000 population in 2008 was the lowest during the last 4 years – **13.7** cases *(**14.8** for males and **12.8** for females) (in 2007 – 15.8 for males and 13.6 for females; in 2006 – 15.8 for males and 13.3 for females).*

Nāves cēloņu datu bāzē ievadītas **31 018** medicīniskās apliecības par nāves cēloni (2007.gadā – 33 057; *2006.gadā – 33 119, 2005.gadā - 32 810*).

Raugoties no cilvēciskā un sociāli ekonomiskā zaudējuma viedokļa, priekšlaicīgas mirstības dēļ tiek zaudēti dzīves gadi, kurus var aprēķināt: tie ir ***potenciāli zaudētie dzīves gadi*** *(PZDG)* , kurus cilvēks būtu nodzīvojis līdz noteiktam (*65 gadi*) vecumam, ja nebūtu gājis bojā. Kaut arī biežākais nāves cēlonis ir asinsrites slimības, kam seko ļaundabīgie audzēji, visvairāk potenciāli zaudētus dzīves gadus dod ārējie nāves cēloņi, ejot bojā darbspējas vecumā (*pēc Sabiedrības veselības aģentūras datiem, 2007.gadā 72% - gandrīz 3 reizes lielāks PZDG skaits jeb 108 018 gadu bija vīriešiem*). Ar vienu PZDG valsts zaudē apmēram 2 496 Ls, tātad 2007.gadā zaudēti gandrīz 375 miljoni latu par vairāk nekā 150 tūkstošiem PZDG.

Uz 100 000 iedzīvotājiem 2007.gadā ārējo cēloņu dēļ zaudēti aptuveni 2 500 gadi (*satiksmes negadījumi, kam rādītājos seko pašnāvības, tad elpošanas apdraudējums - noslīkšana, nosmakšana, - kur nozīmīgs ir bērnu īpatsvars līdz 9 gadu vecumam, kā arī saindēšanās ar alkoholu 35 – 49 gadu vecumā*), asinsrites slimību dēļ - apmēram 2 000 gadi, bet ļaundabīgo audzēju dēļ zaudēti apmēram 1 000 gadi. Tas negatīvi ietekmē arī paredzamo mūža ilgumu.

Atšķirības mirstībā starp dzimumiem pieaug, palielinoties vecumam,- sākot jau no 15 gadu vecuma, pusmūžā (*45 – 49 gadu vecumā*) sasniedzot pat 5 reizes lielāku vīriešu mirstību. *Darbspējas vecumā* 2008.gadā 2,8 (*2007.gadā arī 2,8; 2006.gadā - 2,7*) reizes biežāk bojā gājuši vīrieši (*skat.1.8.tabulu*). Biežākie nāves cēloņi šeit ir asinsrites sistēmas saslimšanas (*vīriešiem mirstība 3,4 reizes augstāka*). Otra lielākā grupa ar letālu rezultātu šajā dzīves posmā ir ārējās iedarbes cēloņi, no kuriem 4,6 reizes vairāk bojā gājuši vīrieši. Mirstība ievērojami pārsniedz dzimstību visās valsts pilsētās un rajonos (*izņemot Rīgas rajonu un Jelgavu*). Vairāk par 17 mirušiem uz katriem 1 000 iedzīvotājiem 2008.gadā bija Ludzas, Krāslavas, Daugavpils un Rēzeknes rajonos (*skat. 1.2. un 1.12. tabulu*).

2008.gadā nomira 76 cilvēki, kuri bija vecāki par 100 gadiem (*2007.gadā – 79; 2006.gadā - 92*); no 67 šīs grupas sievietēm vecākā bija 106 gadus veca, bet no 9 vīriešiem vecākais bija 108- gadīgs (*2007.gadā attiecīgi 107 un 102 gadus veci*). Ilgdzīvotāji biežāk bijuši no Rīgas, Ogres, Tukuma rajoniem.

No sešiem nāves gadījumiem 2007.gadā uz trim 2008.gadā samazinājusies **mātes mirstība** (*rādītājam uz 100 000 dzīvi dzimušiem sarūkot no **25,8** uz **12,5***). Divi gadījumi bija tieši saistīti ar grūtniecību (*kāju vēnu tromboze ar plaušu artēriju trombemboliju pēc ķeizargrieziena dzemdībās, provocēta grūtniecības pārtraukšana ar sepsi*), viens netiešs - ļaundabīga audzēja dēļ.

Pirmajā dzīves gadā (***zīdaiņa vecumā***) mirušo bērnu skaits uz 1 000 dzīvi dzimušiem sasniedzis nebijuši zemu līmeni – **6,7** (*2007.gadā – 8,8*). Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, zīdaiņu mirstība samazinājusies par 21,1%.

In 2008 the information about **31,018** death cases is entered into the Death Causes Database *(33,055 in 2007; 33,119 in 2006; 32,810 in 2005).*

Looking from human and socioeconomic point of view, a lot of life years are lost due to premature mortality. It is possible to calculate them. ***The potentially lost life years*** are time that an individual could live till definite age *(65 years)* if he/she didn't die earlier. Although the most frequent causes of death are circulatory system diseases and malignant neoplasms, most of all potentially lost life years are accounted for external causes of death, if died at working age *(according to data of Public Health Agency, in 2007, 72% or almost 3 times more potentially lost life years were accounted for males – 108,018 years)*. The country loses approximately 2,496 LVL with every one potentially lost life year. So in 2007 were lost almost 375 million LVL for more than 150 thousands potentially lost life years.

In 2007, approximately 2,500 years per 100,000 population were lost due to external causes *(transport accidents, then follow suicides, the threats for breathing – drowning, asphyxia (the proportion of children at age till 9 years is significant), poisoning with alcohol (mostly at age 35-49 years))*, 2,000 years were lost due to circulatory system diseases, and approximately 1,000 years due to malignant neoplasms. That influences negative the average life expectancy too.

Difference between genders is increasing with age. It starts already from 15 years of age and at middle age *(45-49 years)* the males' mortality is even 5 times higher. In 2008, *at working age* the males have died 2.8 times *(2.8 in 2007; 2.7 in 2006)* more often *(see table 1.8)*. The most frequent death causes were circulatory system diseases *(males' mortality was 3.4 times higher).* The second largest group was deaths due to external causes *(males' mortality was 4.6 times higher).* Mortality in all cities/towns and in districts exceeds birthrate considerably *(with exception in Riga district and Jelgava)*. In 2007, more than 17 deaths per 1,000 population were registered in Ludza district, Kraslava district, Daugavpils district, and Rezekne district *(see table 1.2 and 1.12).*

In 2008, 76 people died at age more than 100 years *(79 in 2007; 92 in 2006).* The oldest female from those 67 deceased was 106 years old, but the oldest male from those 9 deceased was 108 years old *(in 2007 accordingly – 107 and 102 years old)*. The long-livers more often were from Riga district, Ogre district, and Tukums district.

Maternal mortality has decreased from 6 deaths in 2007 to 3 deaths in 2008. On its turn mortality rate has decreased from **25.8** deaths per 100,000 live births in 2007 to **12.5** in 2008. Two deaths were directly related with pregnancy *(deep-vein thrombosis, postpartum; failed attempted abortion, complicated by infection)* and one indirectly – caused by malignant neoplasm.

In 2008, the **infants'** mortality rate (*at age under 1 year*) has reached unprecedented low level – **6.7** per 1,000 live births *(8.8 in 2007)*. In comparison with 2007 the infants' mortality in 2008 has decreased for 21.1%.

Pēc datu avota WHO/Europe, European HFA Database, 2007.gadā uz 1 000 dzīvi dzimušiem augstāka mirstība nekā Latvijā ES-27 valstu vidū bijusi Rumānijā (*12,0*) un Bulgārijā (9,2). Pēc pieejamajiem datiem, ES-27 2006.gadā vidēji - 4,7.

Autopsiju skaits 2008.gadā piedzīvojis ievērojamu kritumu, aptverot tikai **17,6%** mirušo (*2007.gadā - 20,1%; 2006.gadā - 23%; 2005.gadā - 23,4%; 2004.g.- 23,8%; 2003.g. - 24,2%; 2002.g. - 24,8%*). Galvenokārt to nodrošina Tiesu medicīnas eksperti, līdz ar to veicinot precīzāku nāves cēloņa noteikšanu. Tas ir diagnostikas kvalitātes rādītājs (*nemaz nerunājot par klīnisko un patanatomisko diagnožu sakrišanu*).

Mājās mirušo skaits, pēc novērotās tendences samazināties (*2002.gadā mājās nomira 49.2%, 2003.gadā – 47,8%, 2004.gadā - 47,2%, 2005.gadā- 45,9%, 2006.gadā - 44,7%, bet 2007.gadā – 42,4%*, *pieaugot stacionārā mirušo īpatsvaram*), 2008.gadā tomēr ir pieaudzis, jo tur dzīvi beidza 44,4% visu mirušo. No 41,9% uz 41,5% samazinājies arī stacionārā mirušo īpatsvars.

Sakarā ar nāves cēloņu automatizēto kodēšanas sistēmas lietošanu, būtiski ir, kādā secībā atzīmētas slimības vai stāvokļi, aizpildot medicīnisko apliecību par nāves cēloni. Sadarbībā ar šo apliecību izsniedzējiem aizpildes kvalitāte uzlabojas.

2007.gadā kopējais - no visiem cēloņiem - standartizētais mirstības rādītājs (*SMR*) Latvijai bija otrs augstākais - 1 095,3 - aiz Lietuvas, kurai tas bija 1 095,8 uz 100 000 iedzīvotājiem (*2006.gadā Latvijai - 1 113,0*, *Lietuvai - 1 091,0*). Analizējot pa dzimumiem, vīriešiem tas sastādīja pat 1 565,3 (*Lietuvā - 1620,7; Igaunijā - 2006.gada dati - 1 443,9*, *vidēji ES-27 valstīs 2006.gadā - 640,9*).

Galvenās nāves cēloņu attiecības saglabājas nemainīgas. Izplatītākās slimības, kuru rezultātā iestājas nāve, ir **asinsrites** (*sirds un asinsvadu*) **slimības** (*pašlaik 53,3% visu nāves cēloņu*). Salīdzinājumā ar vīriešiem (*714,9 uz 100 000 attiecīgā dzimuma iedzīvotājiem*) letālas tās biežāk ir sievietēm: 2008.gadā 740,7 gadījumi, kas aptver 54,8% (*2007.gadā - 55,3%*) no asinsrites slimībām mirušo.

Darbspējas vecumā šī atšķirība ir pretēja - pat vairāk nekā 3,5 reizes biežāk mirst vīrieši (*skat. 1.8. un 1.9 tabulas, pa vecuma grupām*). Sirds išēmiskās slimības dēļ mirstība vīriešiem ir 3 reizes augstāka nekā sievietēm.

Saglabājas augsta mirstība no kardiomiopātijām: ja 2002.gadā uz 100 000 iedzīvotājiem bija 29,8 nāves gadījumi, tad 2003.gadā jau 35,7; 2004.gadā - 36,5; 2005.gadā - 42,4, 2006.gadā – 49,5 gadījumi, 2007.gadā - 48,6; bet 2008.gadā – 39,7 nāves gadījumi.

Cerebrovaskulāro slimību īpatsvars no 28,8% 2007.gadā pārskata gadā pieaudzis uz 29,6%. Dati 2 gadu salīdzinājumā (*skaits, rādītāji*) atrodami 1.6.tabulā.

Visaugstākā mirstība no asinsrites sistēmas slimībām saglabājas Ludzas rajonā – 1 132,3 mirušie uz 100 000 iedzīvotājiem, augsta arī Rēzeknes, Krāslavas un Daugavpils rajonos (*skat. 1.12. un 1.13.tabulu*).

According to data of WHO/Europe, European HFA Database, in 2007, in EU-27, mortality higher than in Latvia was registered just in Rumania *(12.0 per 1000 live births)* and Bulgaria *(9.2).* In 2006, the average mortality in EU-27 was 4.7.

The number of **autopsies** has decreased considerably in 2008. The autopsy was carried out just in **17.6%** of all death cases *(20.1% in 2007; 23% in 2006; 23.4% in 2005; 23.8% in 2004; 24.2% in 2003; 24.8% in 2002)*. Almost all autopsies are done by Forensic medical experts, in such way determining the cause of death more precisely. This is the indicator of diagnostic's quality *(needless to say about conformity of clinical and pathological diagnosis)*.

In 2008 after longer period of decreasing the number of deaths occurred at home has increased again – 49.2% in 2002, 47.8% in 2003, 47.2% in 2004, 45.9% in 2005, 44.7% in 2006, 42.4 % in 2007 and 44.4% in 2008. Due to this the proportion of deaths occurred at hospital has decreased from 41.9% in 2007 to 41.5%.

Due to use of automatic coding system of causes of death it is important in what order the diseases or conditions are recorded in the medical death certificate. In collaboration with issuers of medical death certificates the quality of certificates is improving.

In 2007, the next highest total standardized mortality rate *(SMR)* behind Lithuania was registered in Latvia – 1,095.3 per 100,000 population *(1,095.8 in Lithuania) (for 2006: 1,113.0 in Latvia; 1,091.0 in Lithuania)*. Mortality rate for males in Latvia was even 1,565.3 *(1,620.7 in Lithuania; 1,443.9 in Estonia in 2006).* The average standardized mortality rate in EU-27 was 640.9.

The structure of the main causes of death hasn't changed. The main cause of death is **circulatory system diseases** *(makes 53.3% of all deaths)*. Circulatory system diseases were registered as cause of death for females more often than for males *(714.9 per 100,000 males)*. In 2008, mortality rate for females was 740.7 deaths per 100,000 females *(or 54.8% of all deceased due to circulatory system diseases; 55.3% in 2007).*

The situation is opposed at age of working age – mortality among males is even 3.5 times higher *(see table 1.8 and 1.9).* Mortality caused by heart ischemic diseases among males is 3 times higher.

Yet high is number of deaths caused by cardiomyopathy *(29.8 deaths per 100,000 population in 2002, 35.7 in 2003, 36.5 in 2004, 42.4 in 2005, 49.5 in 2006, 48.6 in 2007, and 39.7 in 2008).*

The proportion of cardiovascular diseases within all circulatory system diseases has increased from 28.8% in 2007 to 29.6% in 2008. Data for two years is given in the table 1.6 for comparison.

The highest mortality caused by circulatory system diseases still has been registered in Ludza district – 1,132.3 deaths per 100,000 population. High mortality was registered in Rezekne district, in Kraslava district and in Daugavpils district too *(see table 1.12 and 1.13)*.

Mirstības rādītāji asinsrites slimību dēļ Latvijas iedzīvotājiem ir apmēram 2 reizes augstāki nekā vidējie Eiropas Savienības rādītāji un ir visaugstākie Eiropā: pēc pieejamajiem Eiropas Pasaules Veselības organizācijas datiem, 2007.gadā kopējais standartizētais mirstības rādītājs (*SMR*) Latvijai no asinsrites slimībām bija otrs augstākais (*565,98 uz 100 000 iedzīvotājiem, ar pieaugumu gan vīriešiem, gan sievietēm, salīdzinot ar gadu iepriekš*) aiz Rumānijas (*578,07*), Lietuvu ierindojot trešajā vietā (*550,4*), bet Islandei tikai 174,68 uz 100 000 iedzīvotājiem, Apvienotajai Karalistei – 188,09 uz 100 000 iedzīvotājiem. Pēc Eiropas iedzīvotāju standarta aprēķinātā mirstība no asinsrites slimībām Latvijā vīriešiem ir gandrīz 2 reizes augstāka nekā sievietēm (*780,74 : 422,92*) un ir visaugstākā ES-27.
Sirds išēmisko slimību SMR - 298,6 uz 100 000 iedzīvotājiem, pēc Eurostat datiem, bija otrs augstākais Eiropā (*aiz Lietuvas – 338,2*), kas arī abiem dzimumiem, salīdzinot ar gadu iepriekš, ir pieaudzis.

Kaut arī otra izplatītākā nāves pamatcēloņa – **audzēju** – radīto nāves gadījumu skaits un rādītājs uz 100 000 iedzīvotājiem 2008.gadā ir samazinājies, to īpatsvars ir pieaudzis no 18,2% visu cēloņu uz 19,1%. Vēl 2002.gadā audzēji sastādīja 17,6% visu nāves cēloņu. Ļaundabīgie audzēji (*kodi C00 – C97 pēc SSK-10*) konstatēti 257,4 gadījumos uz katriem 100 000 iedzīvotājiem (*2007.gadā - 259,8*). Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, 2008.gadā pieaudzis mirstības rādītājs vīriešiem, bet samazinājies sievietēm. Par 5,5 % samazinājies plaušu ļaundabīgo audzēju nāves gadījumu skaits, kuru vidū mirušie tikai 15,9 % gadījumu bija sievietes. Par 2,2 % retāk minēts tāds nāves cēlonis kā kuņģa vēzis, 7,8 % pieaugums jāatzīmē olnīcu ļaundabīgiem audzējiem, par 9,8 % pieaudzis letālu gadījumu skaits no krūts vēža, par 6,6 % biežāk atzīmēts prostatas vēzis, bet par 7,6% samazinājies nāves gadījumu skaits no resno zarnu (*SSK-10 kods C18 – C21*) vēža (*tajā skaitā, par 10,7 % samazinājies nāves gadījumu skaits no taisnās zarnas - C20 – vēža*). Zarnu ļaundabīgie audzēji ir izplatīti sieviešu vidū. Nedaudz retāks (*par 2,8%*) kļuvis nāves gadījumu skaits no dzemdes kakla vēža. Visaugstākais ļaundabīgo audzēju mirstības rādītājs *uz 100 000 iedzīvotājiem* 2008.gadā jāatzīmē Krāslavas (*324,1; 2007.gadā - 315*), Ludzas (*324; 2007.gadā - 308,4*), Valkas (*302,1)* rajonos, bet viszemākie rādītāji – Ventspils (*166,8, kaut gan vīriešiem šeit ir trešais augstākais rādītājs valstī*), Talsu (*190,8*) un Bauskas (*197,3*) rajonos (*skat. 1.13.tabulu*). Kaut arī audzēju izplatība pieaug līdz ar vecumu, straujš rādītāja kāpums vērojams pēc 70 gadu vecuma.

Salīdzinot datus medicīniskajās apliecībās par nāves cēloni ar Vēža reģistru, jākonstatē, ka bieži šī slimība apliecībā nav nemaz pieminēta (*vai nav atzīmētas visas lokalizācijas*), pat, ja ir veikta autopsija.

Standartizētie mirstības rādītāji no ļaundabīgiem audzējiem uz 100 000 iedzīvotājiem Latvijā, pēc pieejamajiem nepilnīgiem Eiropas Pasaules Veselības organizācijas datiem, 2007.gadā mazliet kritušies – no 199,8 uz 193,6. Eiropas valstu vidū augstākais standartizētās mirstības rādītājs no ļaundabīgiem audzējiem bijis Čehijā (*204,2 uz 100 000 iedzīvotājiem)* bet, pēc EUROSTAT 2007.gada datiem, – Ungārijā *(240,9*).

Mortality caused by circulatory system diseases in Latvia is approximately 2 times higher than on average in European Union and it is the highest in Europe. According to data of World Health Organization, in 2007, total SMR of circulatory system diseases in Latvia was the second highest *(565.98 per 100,000 population with increase for both males and females in comparison with the previous year)* behind Rumania *(578.07)* and ranking Lithuania in the third place *(550.4).* Mortality rate in Iceland was just 174.68 per 100,000 population and in United Kingdom – 188.09. The standardized mortality calculated taking into account the European standard population shows that mortality among males caused by circulatory system diseases is almost 2 times higher than among females *(780.74 : 422.92)* and the highest within EU-27.

According to EUROSTAT data, SMR of heart ischemic diseases was the second highest *(298.6 per 100,000 population)* within Europe *(behind Lithuania – 338.2).* Mortality has increased for both genders too in comparison with the previous year.

Although the number of deaths and mortality rate for the second most frequent cause of death – **neoplasms** – has decreased, the proportion has increased from 18.2% in 2007 to 19.1% in 2008. Yet in 2002 neoplasms caused 17.6% of all deaths. In 2008, malignant neoplasms *(ICD-10 codes: C00-C97)* were diagnosed in 257.4 cases per 100,000 population *(259.8 in 2007).* In comparison with the previous year, in 2008 the males' mortality is increased but females' mortality – decreased. The number of deaths due to lung cancer has decreased for 5.5%. Just 15.9% of deaths caused by lung cancer were attributed to females. Rare were registered deaths caused by stomach cancer *(for 2.2%).* On its turn ovary cancer has caused death for 7.8% more often, the breast cancer for 9.8%, and the prostate cancer for 6.6%. The total number of deaths caused by colon cancer *(ICD-10 codes: C18-C21)* has decreased for 7.6%, and the number of deaths caused by rectum cancer *(ICD-10 code: C20)* has decreased for 10.7% too. Intestinal cancers are more common for females. There were diagnosed for 2.8% less deaths caused by cancer of cervix uteri. In 2008, the highest mortality caused by malignant neoplasms was registered in Kraslava district *(324.1 per 100,000 population in 2008; 315 in 2007),* in Ludza district *(324 in 2008; 308.4 in 2007)*, in Valka district *(302.1 in 2008).* On its turn the lowest mortality was registered in Ventspils district *(166.8 in 2008; although there was registered the third highest mortality rate in the country for males),* in Talsi district *(190.8 in 2008),* and in Bauska district *(197.3 in 2008) (see table 1.13).* Although the prevalence of neoplasms is increasing with age, rapid increase is observable after 70 years of age.

Comparing information in Medical Death Certificates with Cancer Register we can establish a fact that very often this disease is not mentioned in the certificates at all *(or not all localizations are mentioned)* even if the autopsy has been carried out.

According to data of World Health Organization the standardized mortality rate of malignant neoplasms in 2007 in Latvia has decreased from 199.8 per 100,000 population to 193.6. The highest standardized mortality rate within European Union was registered in the Czech Republic *(204.2 per 100,000 population),* but according to EUROSTAT data of 2007 – in Hungary *(240.9).*

Standartizētā mirstība no krūts ļaundabīgiem audzējiem ir zemāka nekā vidēji ES, tomēr vecuma grupā līdz 64 gadiem šis rādītājs ir viens no augstākajiem, kas liecina, ka sievietes no krūts vēža mirst agrākā vecumā nekā vidēji ES, tādējādi paaugstinot potenciāli zaudēto dzīves gadu rādītāju krūts vēža dēļ. Arī dzemdes kakla ļaundabīgā audzēja standartizētie rādītāji ir augstāki nekā vidēji ES.

Trešajam biežākajam nāves cēlonim - **ārējās iedarbes sekām:** kopā - 7,9% (*2007.gadā - 8,6%*) visu nāves cēloņu, bet atsevišķi vīriešiem - 12% (*2007.gadā - 13,1%, 2006.gadā - 7,5%),* sievietēm - 3,8% (*2007.gadā - 4,2%; 2006.gadā - 2,3%*) visu nāves cēloņu - 2008.gadā kopumā vērojams neliels samazinājums. Kaut arī rādītāji aug līdz ar vecumu, visaugstākā mirstība vērojama 60-64 gados un pēc 80 vecuma (*skat.1.8.tabulu*).

Vīriešiem mirstība ārēju cēloņu dēļ 2008.gadā bija 3,7 reizes augstāka nekā sievietēm, sastādot 75,8% no visiem ārējiem nāves cēloņiem (*satiksmes negadījumos, dēļ saindēšanās – 3 reizes, pašnāvību un noslīkšanas dēļ – 5 reizes*).

Tā ir daudz augstāka, salīdzinot ar ES vidējiem rādītājiem (*par Nīderlandes rādītājiem - 4,5 reizes, Grieķijas - 3,5 reizes*). Vīrieši ne tikai skaita ziņā, bet arī agrākā vecumā iet bojā vairāk nekā sievietes, tādējādi radot lielāku atšķirību potenciāli zaudēto dzīves gadu rādītājos. Pārskata gadā nedaudz sarucis transporta negadījumos bojā gājušo skaits - 16% (*2007.gadā - 17,1% visu ārējo cēloņu).*

Atšķirības ir ārēju cēloņu (*traumu*) radītu negadījumu skaitā starp dzimumiem: tikai 24,3 % bojā gājušo ir sievietes. Mirušie pārsvarā ir vīrieši spēku pilnbriedā (*30-69 gadu vecumā*).

2008.gadā kopumā izplatītākais ārējais nāves cēlonis ir bijis tīšs paškaitējums (*527 gadījumi, no kuriem tikai apmēram piektā daļa jeb 19%, bijušas sieviešu pašnāvības - 100 gadījumi*). Tam seko nāve transporta nelaimes gadījumos, bet trešajā vietā bijusi noslīkšana – noslīkstot gājuši bojā 153 vīrieši un 38 sievietes.

Jāatzīmē dzimumu atšķirības: vīriešiem izplatītākais ārējais nāves cēlonis ir pašnāvības, kam seko bojā eja transporta negadījumos, bet trešajā vietā ir noslīkšana. Savukārt biežākais bojā ejas cēlonis sievietēm ir transporta negadījumi, kam seko pašnāvības, bet trešais biežākais bojā ejas cēlonis ārēju cēloņu dēļ bijis uzbrukums, kaut arī vardarbīga nāve iestājusies retāk nekā gadu iepriekš (*2008.gadā cietuši 117 vīrieši un 55 sievietes, sākot no 10 – 14 gadu vecuma grupas, augstāko līmeni sasniedzot 45 – 49 gadu vecumā – 23 vīrieši, 11 sievietes; bet 2007.gadā – 144 vīrieši un 45 sievietes*).

Pieaugošais pašnāvību skaits, tāpat iepriekšējā gadā, skar visas vecuma grupas, sākot no 10 – 14 gadu vecuma (*2008.gadā 2 gadījumi – zēns un meitene, 2007.gadā – 3: zēns un 2 meitenes*), maksimumu sasniedzot 50 – 54 gadu vecumā (*2008.gadā šajā vecuma grupā 60 gadījumi, no kuriem 49 – vīrieši*), pārsniedzot vairāk nekā desmit gadījumus arī pēc 85 gadu vecuma. Analizējot datus pa mēnešiem, jāatzīmē, ka pašnāvības, galvenokārt pakaroties (*435 gadījumi jeb 82,5 %*), tiek veiktas vienmērīgi visā gada laikā.

The standardized mortality of breast cancer in Latvia is lower than the average mortality in EU. However this indicator is one of the highest at age till 64 years. That means that females in Latvia died from breast cancer younger than females on average in EU. This on its turn increases the potentially lost life years. Standardized mortality rate of cancer of cervix uteri in Latvia is higher than on average in EU too.

External causes are the third most frequent cause of death. In 2008, there were observed just a slight decrease in the total number of deaths. External causes has caused 7.9% *(8.6% in 2007)* of all deaths and 12% *(13.1% in 2007; 7.5% in 2006)* of all deaths for males and 3.8% *(4.2% in 2007; 2.3% in 2006)* - for females. However the mortality rates are increasing with age, the highest mortality was observed for population at age 60-64 years and at age 80 and more years *(see table 1.8).*

In 2008, mortality caused by external causes among males was 3.7 times higher than among females and it made 75.8% from the total number of deaths caused by external causes *(for transport accidents and poisoning – 3 times higher; for suicides and drowning – 5 times higher).*

Mortality is much higher than on average in EU *(it is 4.5 times higher than in the Netherlands and 3.5 times higher than in Greece).* The males not only die more than females, but it is happening at more young age. It increases the number of potentially lost life years too. In 2008, the number of deaths caused by transport accidents has decreased to 16% *(17.1% from all external causes in 2007).*

Mortality caused by external causes has a significant difference by gender – just 24.3% of deceased are females. The most part of deceased are males at age 30-69 years.

In 2008, in total the most common external cause of death was intentional self harm *(527 cases, of which just approximately 1/5 or 19% were carried out by females – 100 cases).* Then follow deaths caused by transport accidents, but on the third place is drowning. Drowning was cause of death for 153 males and 38 females.

The most common cause of death of external causes for males are suicides, then follow transport accidents, and on the third place is drowning. On its turn for females the most common cause of death is transport accidents, then follow suicides, and the third main cause of death is assault. However the number of deaths caused by violence were registered rare than a year ago *(117 cases for males and 55 for females in 2008; the death cases were registered at age groups starting from 10-14 years and reaching the maximum number at age 45-49 years – 23 males and 11 females; 144 cases for males and 45 for females in 2007).*

The increasing number of suicides, like a year ago, apply to all age groups starting from 10-14 years of age *(in 2008 were registered 2 death cases – boy and girl; in 2007 3 boys and 2 girls has died).* The maximum number of suicides is carried out at age 50-54 years *(60 deaths in 2008, of which 49 suicides were carried out by males).* More than 10 suicides are carried out by people at age older than 85 years. The suicides are carried out even during all year. The most part of suicides are carried out by hanging oneself *(435 cases or 82.5%).*

Otrs biežākais pašnāvības veids – šaujamieroča izmantošana (*27 gadījumi*); nolekšana no augstuma un naža lietošana līdzīgās proporcijās ir trešais izplatītākais pašnāvības veids. Latvija pašnāvību skaita ziņā ir 4.vietā Eiropas Savienībā (*aiz Lietuvas, Ungārijas, Slovēnijas*), bet 8.vietā pasaulē.

No visiem nejaušas saindēšanās letāliem iznākumiem 2008.gadā 58,4 % jeb 139 nāves gadījumi (*tajā skaitā 31 sievietei*) bija saindēšanās ar alkoholu sekas (*2007.gadā 56,2 % jeb 201 nāves gadījums, tajā skaitā 45 sievietes; 2006.gadā - 70,1 % jeb 311 gadījumi*). Salīdzinot ar iepriekšējo periodu, 2008.gadā tā kļuvusi par retāku parādību, no 100 000 iedzīvotājiem tādējādi zaudējot 6,1 (*2007.gadā 8,8; 2006. - 13,6; 2005. - 10,9*) iedzīvotāju.

No nejaušas saindēšanās ar narkotiskiem un halucinogēniem preparātiem 2008.gadā 19 gadījumos, (*2007.gadā 17 gadījumos*; *2006.gadā - 15 gadījumos*) galvenokārt vīriešiem, kuri sastāda 83,2% jeb 15 gadījumus, iestājusies nāve.

Noslīkuši 191 iedzīvotāji *(80,2% - 153 vīrieši, 38 sievietes)* jeb 8,2 no 100 000 iedzīvotājiem (*2007.gadā – 235 jeb 10,3 no 100 000 iedzīvotājiem: 192 vīrieši, 43 sievietes*).

Nosalušo ir nedaudz mazāk – 158 gadījumi jeb 6,9 uz 100 000 iedzīvotājiem, no tiem 74,1% jeb 117 nāves gadījumi vīriešiem, 41 – sievietēm (*2007.gadā bija 233 gadījumi – 164 vīrieši, 69 sievietes jeb 10,2 uz 100 000 iedzīvotājiem*). Bojā gājušo skaita pieaugums vērojams pēc 40 gadu vecuma, galvenokārt uz alkohola lietošanas fona.

2008.gadā 481 gadījumos radušās letālas traumas saistībā ar alkohola lietošanu. Tas nozīmē, ka 19,6% no ārējo cēloņu dēļ bojā gājušiem bija alkohola iespaidā. Visvairāk – 28,5% - slepkavību notikušas, esot alkohola reibumā, arī 23,1% saindēšanās ar dažādām vielām bijušas letālas alkohola klātbūtnē, 18,8% noslīkuši alkohola reibumā.

Diagnosticēto no hroniska alkoholisma mirušo skaits saglabājies gandrīz bez izmaiņām. 2006.gadu apkopojot, tie bija 84 gadījumi, 2007.gadā - 87 nāves gadījumi, bet 2008.gadā - 89 gadījumi. Uz Eiropas standartpopulāciju standartizētie saindēšanās ar alkoholu mirstības rādītāji 2007.gadā Latvijas vīriešus aiz Lietuvas (*23,5*) un Somijas (*15,9*) ierindo trešajā vietā (*13,8*). Sievietēm situācija līdzīga – attiecīgi 5,6: 3,7: 3,4.

Pēc PVO Eiropas datiem, 2006., 2007.gadā tikai Lietuva pēc Eiropas populācijas standartizētajiem rādītājiem uz 100 000 iedzīvotājiem pārspēja Latviju **transporta negadījumo**s bojā gājušo skaitā (*pie tam vīriešiem 2006.gadā Lietuvā – 40,1, Latvijā – 29,8; 2007.gadā - Lietuvā – 40,3, Latvijā – 32,1*).

Latvija ES valstu vidū atrodas 2.vietā aiz Lietuvas **paškaitējuma** biežuma ziņā (*kopējā mirstība no pašnāvībām 2006.gadā Lietuvā - 28,9, Latvijā - 19,3; 2007.gadā - Lietuvā - 28,4, Slovēnijā – 18,4, Latvijā - 17,8, bet tieši vīriešiem: 2006.gadā - Lietuvā - 52,7, Latvijā - 36,6; 2007.gadā - Lietuvā - 52,4, Latvijā - 32,6, Slovēnijā 30,1*).

The second most common method is use of firearm *(27 cases)*. On the third place are jumping down from the height and use of knife. Concerning the number of suicides, Latvia is on the fourth place in the European Union *(behind Lithuania, Hungary, Slovenia),* and on the eight place in the world.

From the all death cases caused by accidental poisoning in 2008 58.4% or 139 deaths *(of which 31 of deceased was female)* were caused by poisoning with alcohol *(56.2% or 201 death cases (45 females) in 2007; 70.1% or 311 death cases in 2006).* In comparison with the previous period such death cases has become rare *(6.1 per 100,000 population in 2008; 8.8 in 2007; 13.6 in 2006; 10.9 in 2005).*

In 2008, 19 death cases were caused by accidental poisoning with narcotic or hallucinogenic substances *(17 deaths in 2007; 15 deaths in 2006).* The most number of deceased were males – 15 or 83.2%.

In 2008, 191 people or 8.2 per 100,000 population get drowned *(80.2% or 153 of deceased were males and 38 – females) (in 2007: 235 or 10.3 per 100,000 population; 192 males, 43 females).*

The number of deaths caused by freezing to death were registered a little rare – 158 cases or 6.9 per 100,000 population. 74.1% of deceased or 117 were males, and 41 – females *(in 2007: 233 deaths of which 164 of deceased were males, but 69 – females; 10.2 per 100,000 population).* The increase of number of deceased was observed in the population's group at age over 40 years and for the most part the deaths were in close connection with alcohol usage.

In 2008, alcohol usage was present in 481 death case which was caused by injury. It means that 19.6% of all deceased who died due to external causes were under alcohol influence. The deceased was under alcohol influence in 28.5% of all murders, in 23.1% of all cases of poisoning with different substances, and in 18.8% of all drowning cases.

The number of deaths caused by chronic alcoholism is almost unchanged. In 2006 such death cases were 84, in 2007 – 87 cases and in 2008 – 89 deaths cases. According to standardized mortality rate of poisoning with alcohol calculated per European standard population the Latvia's males were on the third place *(13.8)* in 2007 behind Lithuania *(23.5)* and Finland *(15.9)*. The situation with females is similar - SMR in Lithuania was 5.6, in Finland – 3.7 and in Latvia – 3.4.

According to data of WHO for European region, in 2006 and 2007 just in Lithuania the number of deaths caused by **transport accidents** per 100,000 EU standard population was higher than in Latvia *(for males - in 2006: in Lithuania – 40.1, in Latvia – 29.8; - in 2007: in Lithuania – 40.3, in Latvia – 32.1).*

Latvia is on the second place *(behind Lithuania)* in EU as for mortality's frequency due to **intentional self harm** *(total mortality caused by suicides: in 2006 in Lithuania – 28.9, in Latvia – 19.3; in 2007 in Lithuania – 28.4, in Slovenia – 18.4, in Latvia – 17.8; mortality rate for males in 2006 in Lithuania – 52.7, in Latvia – 36.6; in 2007 in Lithuania – 52.4, in Latvia – 32.6, in Slovenia – 30.1).*

Vardarbības rādītāji Eiropas Savienībā visaugstākie saglabājas Latvijā, kam seko Lietuva (*2006.gadā Latvijā - 9,1, 2007.gadā – 8; 2006.gadā Lietuvā - 7,3, 2007.gadā - 6,9*). Salīdzinot ar ES vidējiem rādītājiem, Latvijā bojā eja no vardarbības ir 8 reizes augstāka.

Mirstība no ārējiem cēloņiem sadalījumā pa biežākajiem veidiem, pa dzimumiem darbspējas vecumā un pa vecuma grupām atrodama 1.10. un 1.11.tabulās (*skaits un rādītāji*).

Joprojām pieaug un ir augsts (*2008.gadā – 2 360 gadījumi jeb 7,6% no visiem nāves cēloņiem*, 2007.gadā - *6,1 %*) **citur neklasificētu simptomu, pazīmju un anomālas klīniskas atrades, nedefinētu stāvokļu gadījumu skaits** (*R kodi: vecums, zīdaiņa pēkšņas nāves sindroms, nekvalitatīvi ārzemēs mirušo un no šo valstu Latvijas konsulātiem saņemto nāves gadījumu sertifikāti, novēloti konstatēta nāve, nezināms nāves cēlonis*). Tā ir ceturtā plašākā nāves cēloņu grupa.

Tas ir slikts rādītājs, kuru palielina arī no Latvijas konsulātiem saņemto, ārzemēs mirušiem izsniegto sertifikātu zemā kvalitāte, jo trūkst nāves cēloņa. Pēc PVO Eiropas standartizētajiem nenoskaidrotu stāvokļu, simptomu, pazīmju grupas mirstības rādītājiem uz 100 000 iedzīvotājiem (*ES-27 vidēji 2006.gadā - 21,9*), Latvijā to ir visvairāk: 2005.gadā - 63,4, 2006.gadā - 71,6; 2007.gadā – **64** uz 100 000 Eiropas standartpopulācijas; Grieķijai – 46,6; Lietuvai šis rādītājs ir tikai 19,1 uz 100 000 iedzīvotājiem

2008.gadā samazinājies no 5.plašākās nāves cēloņu grupas - **gremošanas orgānu slimībām** (*galvenokārt kuņģa čūlas*) mirušo skaits, sastādot 3,6 % (*2007.gadā - 3,9%*) visu nāves cēloņu. Tie bija 1 110 gadījumi jeb 49 uz 100 000 iedzīvotājiem (*2007.gadā - 1 293 gadījumi ar rādītāju 56,5 gadījumi uz 100 000 iedzīvotājiem*).

No 212 gadījumiem uz 178 sarucis no mezenteriālo asinsvadu trombozes mirušo skaits, no kuriem vairāk par pusi sastāda nāves gadījumi sievietēm. No 29 gadījumiem 2007.gadā uz 36 gadījumiem 2008.gadā pieaudzis nāves gadījumu biežums no holecistīta un žultsakmeņu slimības, no kuriem arī gandrīz divas reizes biežāk mirst sievietes.

Mirušo skaits no **elpošanas sistēmas slimībām** (*sestā pēc biežuma grupa*) turpina samazināties: 2008.gadā šīs grupas slimības letālas bija 725 iedzīvotājiem ar rādītāju 32 uz 100 000 iedzīvotājiem (*2007.gadā - 879 iedzīvotājiem, no kuriem sievietes sastādīja 28,8%*). Turpinājis samazināties akūtu pneimoniju skaits. Vīriešiem vairāk konstatētas hroniskas dziļāko elpceļu slimības, bet sievietēm – akūtas pneimonijas. No 55 gadījumiem uz 51 samazinājies bronhiālās astmas izsauktu nāves gadījumu skaits.

Endokrīnie, imūnsistēmas, uztures un vielmaiņas traucējumi kā septītie biežākie nāves cēloņi turpina pieaugt (*no 18,8 uz 19,6, jeb no 428 gadījumiem uz 445*). Pieaug (*varbūt uzlabojas diagnostika?*) arī cukura diabēta izraisītu nāves gadījumu skaits: 2006.gadā tie bija 276 gadījumi, 2007.gadā sasniedza 366 gadījumus (*61,5 % jeb 225 gadījumi no tiem bija nāves gadījumi sievietēm*), bet 2008.gadā - jau 402 gadījumus (*galvenokārt tas ir 2.tipa diabēts – 64,2%*). Ja 2006.gadā cukura diabēta izraisītas nāves sastādīja 0,8 % visu nāves cēloņu, 2007.gadā to īpatsvars bija jau 1,1 % un Latvijas vidējais rādītājs uz 100 000 iedzīvotājiem – 16,04, tad 2008.gadā pieauga uz 1,3% jeb 17,7 uz 100 000 iedzīvotājiem.

The highest mortality rates caused by **violence** within EU are still in Latvia *(total mortality rate in Latvia: in 2006 – 9.1, in 2007 – 8; in Lithuania: in 2006 – 7.3, in 2007 – 6.9).* In comparison with average rates in EU mortality in Latvia caused by violence is 8 times higher.

More information regarding mortality due to external causes in breakdown by more frequent types, by gender at working age, and by age groups could be found in the tables 1.10 and 1.11.

The number of deaths classified as **symptoms and undefined conditions** *(R codes of ICD-10; old age, infant's sudden death syndrome; low quality of Medical Death Certificates issued for deceased abroad and received from Latvia consulates; lately attested death; unknown cause of death)* is still high *(2,360 cases or 7.6% of all deaths in 2008; 6.1% in 2007)*. This group has a tendency to increase. This is the fourth largest group of causes of death.

That is bad showing. Low quality of Medical Death Certificates *(the cause of death is missing)* issued for deceased abroad and received from Latvia consulates worsen this rate too. According to WHO data, the highest mortality caused by symptoms and undefined conditions per 100,000 standardized population within EU was in Latvia. On average in EU-27 in 2006 it was 21.9. On its turn in Latvia mortality rate was 63.4 in 2005, 71.6 in 2006, and **64** in 2007. Mortality rate in Greece was 46.6, but in Lithuania – just 19.1.

In 2008, the number of deaths caused by the fifth most frequent cause of death - **diseases of digestive system** *(makes 3.6% of all deaths in 2008; 3.9% in 2007)* has decreased *(for the most part - gastric ulcer).* Those were 1,110 death cases or 49 per 100,000 population *(1,293 deaths or 56.5 cases per 100,000 population in 2007).*

The number of deaths caused by thrombosis of mesenteric blood vessels has decreased from 212 cases to 178. More than half of deceased were females. The number of deaths caused by cholecystitis and cholelithiasis has increased too *(from 29 deaths in 2007 to 36 in 2008)*. Mortality among females due to this reason is almost 2 times higher.

Mortality due to **diseases of respiratory system** *(the sixth main cause of death)* continues to decrease. In 2008, 725 people have died due to this reason or 32 per 100,000 population *(879 deaths in 2007, of which 28.8% were females).* Number of deaths caused by acute pneumonia continues to decrease too. Mortality caused by chronic lower respiratory diseases was more common among males, but mortality caused by acute pneumonia – among females. The number of deaths caused by bronchial asthma has decreased from 55 cases to 51.

Mortality due to **endocrine, nutritional, metabolic diseases and certain disorders involving the immune mechanism** *(the seventh main cause of death)* continues to decrease *(from 428 death cases to 445 or from 18.8 per 100,000 population to 19.6).* The number of deaths caused by diabetes is increasing too *(or maybe the diagnostics has become better)*. Diabetes has caused 276 deaths in 2006, 366 in 2007 *(of which 225 of deceased were females or 61.5%),* 402 in 2008 *(of which diabetes type 2 makes 64.2%).* If in 2006 the diabetes was cause of death in 0.8% of all deaths, and 1.1% in 2007 *(16.04 per 100,000 population)*, then in 2008 this proportion has increased till 1.3% *(mortality rate 17.7 per 100,000 population)*.

Augstākie mirstības rādītāji uz 100 000 iedzīvotājiem 2008.gadā atkal bijuši Jēkabpils rajonā (*44,2; 2007.gadā - 39,8*). Salīdzinot datus medicīniskajās apliecībās par nāves cēloni ar Cukura diabēta reģistru, jākonstatē, ka ļoti bieži šī slimība apliecībā nav pieminēta, pat pēc veiktas autopsijas.

Pēc EUROSTAT datiem, kopējais standartizētais cukura diabēta mirstības rādītājs uz 100 000 iedzīvotājiem Latvijai (*2006.gadā – 8,9, 2007.gadā – 11,5*) ir gandrīz divas reizes zemāks nekā vidēji ES-27 valstīs (*13,4*). 2007.gadā augstākie rādītāji bijuši Kiprai (*36,1*) un Austrijai (*21,8*)

8.izplatītākā slimību grupa ar letālu iznākumu - **urogenitālās sistēmas slimības** diagnosticētas nedaudz biežāk - no 14,8 gadījumiem uz 100 000 iedzīvotājiem 2008.gadā pieaugušas uz 15,3. Pārsvarā kā nāves pamatcēlonis bijušas nieru infekcijas, kam seko nefroskleroze un prostatas hiperplazija, kura no 31 pieaugusi līdz 40 gadījumiem. Visbiežāk šī slimību grupa par nāves cēloni bijusi Alūksnes (*29,1*), Gulbenes (*38,9*) un Krāslavas (*46,3 uz 100 000 iedzīvotājiem*) rajonos, vairāk vīriešiem.

Nervu sistēmas un maņu orgānu slimības pēc rādītājiem atrodas 9.vietā, no 370 gadījumiem 2007.gadā sarūkot līdz 333. Šo slimību dēļ mirušo vidū sievietes bija mazākumā - 41,1%.

Epilepsija kā nāves cēlonis no 58 gadījumiem 2007.gadā pieaugusi līdz 89 gadījumiem, multiplā skleroze izsaukusi tikpat nāves gadījumu kā iepriekš (*29*), amiotrofā laterālā skleroze no 15 gadījumiem pieaugusi līdz 17.

Izplatības ziņā 10. vietu ieņemošajām **infekcijas slimībām** 2008.gads nav ienesis nozīmīgas pārmaiņas. Mirstība šīs grupas slimību dēļ gandrīz 2 reizes augstāka ir vīriešiem. No infekcijas slimībām mirušo uz 100 000 iedzīvotājiem 2008.*gadā* visvairāk bijis Kuldīgas rajonā *(22,6),* Rīgā *(18,3)* un Bauskas rajonā *(17,8).*

Mirstība no tuberkulozes ir samazinājusies līdz 114 nāves gadījumam, no kuriem tikai 37 bija sievietes. 10 iedzīvotāji miruši no tuberkulozes sekām, bet kopējais rādītājs uz 100 000 iedzīvotājiem - 5,0 (*2007.gadā - 6,3*).

No 42 uz 60 nāves gadījumiem pieaugusi mirstība no HIV infekcijas, visbiežāk 25 – 35 gadu vecumā. 3 reizes biežāk mirst vīrieši.

Vīrushepatīti ir nākamie biežākie infekciju radītie nāves cēloņi, vairāk 40 – 50 gadu vecumā. Ja 2007.gadā 2 reizes biežāk no tā mira vīrieši (*31 gadījums, 20 vīrieši, 11 sievietes*), tad 2008.gadā sievietes bija pārsvarā (*42 gadījumi, 20 vīrieši, 22 sievietes*).

Ar smēķēšanu saistītu nāves cēloņu standartizētais mirstības rādītājs (*SMR*) uz 100 000 iedzīvotājiem augstāks nekā Latvijai *(513,93*) 2007.gadā bija tikai Lietuvai (*533,99*).

Bērnu veselības līmeni un vispārējo valsts attīstību raksturo rādītājs - varbūtība nomirt, nesasniedzot 5 gadu vecumu -, kuru iegūst no tabulām, izsakot kā rādītāju uz 1 000 dzīvi dzimušiem. 2007.gadā Latvijai šis skaitlis no 9,31 bija pieaudzis līdz 10,31, Lietuvai – no 8,52 samazinājies uz 7,16, Rumānijai no 16,48 samazinājies uz 14,18, kas bija augstākais aprēķinātais Eiropā.

In 2008 the highest mortality was registered in Jekabpils district *(44.2 per 100,000 population in 2008; 39.8 in 2007).* Comparing information in Medical Death Certificates with information in Diabetes Registry we can establish a fact that very often this disease is not mentioned in the certificates at all, even if the autopsy has been carried out.

According to EUROSTAT data, the total mortality rate caused by diabetes per 100,000 standardized population was almost 2 times lower in Latvia *(8.9 in 2006; 11.5 in 2007)* than on average in EU-27 *(13.4).* In 2007, the highest mortality was registered in Cyprus *(36.1)* and in Austria *(21.8).*

Diseases of genitourinary system are the eighth most frequent cause of death. Mortality has increased from 14.8 cases per 100,000 population in 2007 to 15.3 in 2008. The main causes of death were renal infections, nephrosclerosis and prostate hyperplasia *(number of deaths has increased from 31 in 2007 to 40 deaths in 2008).* The highest mortality caused by diseases of genitourinary system was registered in Aluksne district *(29.1)*, Gulbene district *(38.9)*, and Kraslava district *(46.3),* and more often for males.

Diseases of nervous system and organs of sense are on the ninth place. Mortality has decreased from 370 cases in 2007 to 333 in 2008. 41.1% of all deceased due to these diseases were females.

The number of deaths due to epilepsy has increased from 58 cases in 2007 to 89 deaths. The same number *(29)* has died from multiple sclerosis. The number of deaths caused by amyotrophic lateral sclerosis has increased from 15 cases to 17.

On the tenth place are **infectious diseases**. Mortality rate did not change in 2008. Mortality due to this reason among males is almost 2 times higher. Most of all deaths in 2008 were registered in Kuldiga district *(22.6 deaths per 100,000 population),* in Riga *(18.3),* and in Bauska district *(17.8).*

Number of deaths caused by tuberculosis has decreased till 114 death cases, of which 37 of deceased were females. The aftereffects of tuberculosis have caused 10 deaths. The total mortality rate was 5.0 per 100,000 population *(6.3 in 2007).*

Number of deaths caused by HIV has increased from 42 death cases to 60. The highest mortality was registered at age 25-35 years. Mortality among males is 3 times higher.

Viral hepatitis is the next disease that causes the death more often. The highest mortality was registered at age 40-50 years. If in 2007 mortality among males was registered 2 times more often *(31 death cases, of which 20 were males and 11 - females)*, then in 2008 mortality was higher among females *(42 death cases, of which 20 were males and 22 – females)*.

In 2007 just in Lithuania *(533.99 per 100,000 standard population)* the standardized mortality rate for deaths that are related with smoking was higher than in Latvia *(513.93).*

Probability to die until age of 5 years characterizes the level of children's health and the general country's development. The indicator could be acquired from the tables expressing it as per 1000 live births. In 2007 the rate in Latvia has increased from 9.31 to 10.31, in Lithuania it has decreased from 8.52 to 7.16, and in Rumania it has decreased from 16.48 to 14.18 *(the highest calculated rate within Europe)*.

Zīdaiņu mirstība 2008.gadā sasniegusi pēdējo desmit gadu laikā zemākos rādītājus uz 1 000 dzīvi dzimušiem - **6,7** (*4.4, 4.5.tabulas, 4.2.attēls*), jo līdz 1 gada vecumam bijuši **161** (*2007.gadā - 204*) bērnu nāves gadījumi. Zīdaiņu mirstība, salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, samazinājusies par 43 gadījumiem jeb par 21,1%.

Tā kā 2008.gadā nedzīvi piedzimuši par 29 vairāk (*150 gadījumi, ar rādītāju 6,2 uz 1 000 dzīvi un nedzīvi dzimušiem*) nekā gadu iepriekš (*2007.gadā - 121*), bet samazinājies agrīnajā perinatālajā periodā mirušo skaits, perinatālā mirstība ir nedaudz samazinājusies: skaitliski mirstība **perinatālajā periodā** 2008.gadā no 219 gadījumiem ir pieaugusi līdz 222 nāves gadījumiem, rādītājs uz 1 000 dzīvi un nedzīvi dzimušiem no 9,4 gadījumiem samazinājies līdz 9,2. Tas noticis sakarā ar zemāku mirstību 0-6 dienu vecumā (*72 gadījumi*), lai gan nedzīvi dzimušo (*150 gadījumi*) bijis ievērojami vairāk. 2008.gadā samazinājies pirmajās 6 dzīves dienās - agrīnajā neonatālajā periodā - bojā gājušo jaundzimušo skaits, par 4 gadījumiem pieaudzis vēlīnajā neonatālajā periodā mirušo skaits, tomēr kopumā visā pirmajā dzīves mēnesī – neonatālajā periodā - bojā gājušo jaundzimušo skaits ir samazinājies. Samazinājies arī vecāku bērnu (*28 dienu līdz 1 gada vecumam*) nāves gadījumu skaits.

Pēc PVO Eiropas datiem, 2007.gadā ES-27 valstīs nedzīvi dzimušiem mirstības rādītājs uz 1 000 dzimušiem augstāks par Latvijas rādītāju (*5,17*) bija Bulgārijā (*7,46*), tuvu arī Dānijā (*5,14*) un Slovēnijā (*5,07).* Savukārt 0 – 6 dienās mirušiem (*agrīnā neonatālā nāve),* rādītāji uz 1 000 dzīvi dzimušiem starp ES-27 valstīm 2007.gadā augstākie bija Rumānijai (*4,76*), Maltai (*4,37*) un Latvijai (*4,21*).

Pēc EUROSTAT datiem, 2007.gadā zīdaiņu mirstība uz 1 000 dzīvi dzimušiem visaugstākā bijusi Rumānijā (*12,0*), otrā vietā ierindojot Bulgāriju (*9,2*), bet trešajā – Latviju (*8,76*); Igaunijas rādītājs - 5,0, bet Lietuvai - 5,9, Čehijai - 3,1, Portugālei - 0,0.

Visaugstākā zīdaiņu mirstība bijusi Ventspils rajonā (*4 gadījumi jeb 25,5 uz 1 000 dzīvi dzimušiem pret vidējo Latvijā – 6,7 uz 1000 dzīvi dzimušiem*) un Preiļu (*8 gadījumi jeb 24.5 uz 1 000 dzīvi dzimušiem*), kā arī Valkas rajonā (*16*) (*skat. 1.15. un 1.16.tabulas*).

Daugavpils rajonā bijusi augstākā mirstība no iedzimtām kroplībām (*9,3 uz 1 000 dzīvi dzimušiem*), bet Preiļu rajonā – no perinatālā perioda stāvokļiem (*21,5 uz 1 000 dzīvi dzimušiem*).

Eiropas valstīs 2007.gadā visaugstākā mirstība no perinatālā perioda stāvokļiem uz 100 000 iedzīvotājiem aprēķināta Rumānijai (*450,04*), kam seko Latvija (*413,19),* Malta (*284,53*) un Lietuva (*224,48*).

Biežāko nāves cēloņu rangs laika periodā nav mainījies ne secības, ne skaita ziņā. Kaut gan pieaudzis noteiktu perinatālā perioda stāvokļu īpatsvars, rādītājs uz 1 000 dzīvi dzimušiem ir samazinājies. Samazinājies arī iedzimtu anomāliju letāla iznākuma īpatsvars un rādītājs uz 1000 dzīvi dzimušiem.

In 2008 the **infants' mortality** in Latvia was the lowest during the last decade *(see tables 4.4 and 4.4; chart 4.2).* Mortality rate was **6.7** per 1000 live births. There were registered **161** death cases for infants at age under 1 year *(204 in 2007).* The number of deaths in comparison with the previous year has decreased for 43 cases or 21.1%.

In 2008 the perinatal mortality has decreased a little. Although there were for 29 stillbirths more *(150 or 6.2 per 1000 live births and stillbirths in 2008; 121 in 2007),* the number of deaths during the early perinatal period has decreased. In absolute numbers the number of deaths during the **perinatal period** has increased from 219 to 222 in 2008. Regardless of it the mortality rate has decreased from 9.4 per 1000 live births and stillbirths to 9.2. It could happened as mortality at age 0-6 days was lower *(72 deaths),* although the number of stillbirths was higher *(150).* In 2008 the number of deceased during the early neonatal period *(at age 0-6 days)* has decreased. The number of deaths during the late neonatal period has increased for 4 cases. However in total during all neonatal period *(at age under 1 month)* the number of deceased infants has decreased. The number of deceased infants at age 28 days – 1 year has decreased too.

According to WHO data for European region, in 2007 the rate of stillbirth mortality in Latvia was 5.17 per 1,000 births. Higher mortality rate was registered just in Bulgaria *(7.46).* In Denmark *(5.14)* and Slovenia *(5.07)* mortality was close to rate in Latvia. On its turn the highest early neonatal mortality in 2007 within EU-27 was registered in Rumania *(4.76 per 1000 live births)*, in Malta *(4.37)*, and in Latvia *(4.21).*

According to EUROSTAT data, the highest infants' mortality in 2007 was registered in Rumania *(12.0 per 1,000 live births),* then follow Bulgaria *(9.2),* Latvia *(8.76)*, Estonia *(5.0),* Lithuania *(5.9),* the Czech Republic *(3.1),* Portugal *(0.0).*

The highest infants' mortality was registered in Ventspils district *(4 cases or 25.5 per 1000 live births; the average rate in Latvia was 6.7 per 1000 live births)*, in Preili district *(8 cases or 24.5 per 1000 live births)*, and in Valka district *(16) (see tables 1.15 and 1.16).*

The highest mortality caused by congenital anomalies was registered in Daugavpils district *(9.3 per 1000 live births)*, but the highest mortality caused by certain conditions originating in the perinatal period was registered in Preili district *(21.5 per 1000 live births).*

In 2007, in the European countries the highest mortality caused by certain conditions originating in the perinatal period was registered in Rumania *(450.04 per 100,000 population)*, Latvia *(413.19)*, Malta *(284.53)*, and Lithuania *(224.48).*

Proportion of main death causes has not changed. While the proportion of certain conditions originating in the perinatal period has increased, the rate per 1000 live births has decreased. Proportion and rate of death cases caused by congenital anomalies has decreased too.

Starp iedzimtām anomālijām prevalē iedzimtas sirdskaites (Fallo tetrāde, aortas koarktācija, maģistrālo asinsvadu transpozīcija u.c.), galvas smadzeņu kroplības (t.sk. arī atelencefalija abiem dvīņiem, hidrocefalija), multiplas anomālijas (11gadījumi), hromosomu aberācijas (Dauna, Edvardsa sindromi – 7 gadījumi), diafragmas kroplības (3 diafragmas īstās un neīstās trūces gadījumi), plaušu anomālijas (displazija), artrogripoze, ģeneralizēta hemangiomatoze, nieru policistoze; iedzimta neprecizēta vielmaiņas slimība, hepatoze.

Diagnosticēts fetofetālās transfūzijas sindroms 24. grūtniecības nedēļā, jaundzimušā hemolītiskā slimība 32. grūtniecības nedēļā, spinālā amiotrofija (3 gadījumi), endokarda fibroelastoze. Bijušas dažādas (intrauterīnas, neonatālas, mekonija aspirācijas, perēkļ-, pleiro-, abscedējošas) pneimonijas, vīrusu infekcijas, arī strutains meningīts mēneša vecumā, 7 gadījumos – sepse. Vīrusu hepatīts C no dzimšanas izsaucis nāvi 3 mēnešu vecumā, bijuši hipoksiski asinsizplūdumi smadzenēs (tajā skaitā 2 dvīņiem).

Sešiem ārējās iedarbes rezultātā bojā gājušiem zīdaiņiem nāves cēloņu vidū ir galvas traumas nelaimes gadījumā - uz ceļa auto uzbraucot ratiņiem, 2 gadījumos mājās iegūta galvas trauma, arī politrauma 1 mēneša vecumā. Nosmakšana izsaukusi 2 zīdaiņu nāvi (*6 mēnešu vecumā nosmacis spilvenā, 2,5 mēnešu vecumā – spēlējoties ar polietilēna maisiņu*). Atrasts nezināms jaundzimušais pūšanas stadijā.

2008.gadā par 9 gadījumiem retāk – 17 gadījumos (*13 zēni, 4 meitenes*) - minēts zīdaiņa pēkšņās nāves sindroms (*ZPNS*), kas galvenokārt (*75,5% gadījumu*) skar zēnus 1 – 5 mēnešu vecumā. Deviņos gadījumos autopsijā konstatēta arī timomegālija. Lielākajai daļai šo bērnu smēķējuši abi vecāki.

Over the other congenital anomalies prevail congenital heart diseases *(tetralogy of Fallot, coarctation of aorta, transposition of great vessels, etc.)*, congenital malformations of brain *(int.al. atelencephaly for both twins, congenital hydrocephalus)*, multiple congenital malformations *(11 cases)*, chromosomal abnormalities *(Down's syndrome, Edwards' syndrome – 7 cases)*, malformation of diaphragm *(congenital diaphragmatic hernia – 3 cases)*, congenital malformations of lungs *(dysplasia),* polycystic kidney, congenital unspecified metabolic disease, hepatosis.

The following conditions has diagnosed: in the 24th week of pregnancy – fetus affected by placental transfusion syndrome; in the 32nd week of pregnancy – haemolytic disease of newborn; familial motor neuron disease *(3 cases)*; endocardial fibroelastosis. There were diagnosed different types of pneumonia (*intrauterine, neonatal, neonatal aspiration of meconium, bronchopneumonia, lobar pneumonia, abscess of lung with pneumonia*), viral infections, meningitis purulent at age of one month, septicaemia *(7 cases)*. Congenital viral hepatitis C has caused death at age of 3 months, intracranial haemorrhage due to hypoxia (*for two twins*).

External causes have caused death for six infants. Head injuries have got in transport accident *(1 case)*, at home *(2 cases)*, and multiple injury at age of 1 month *(1 case).* Accidental suffocation has caused death for 2 infants *(accidental suffocation in bed due to pillow at age of 6 months; accidental suffocation by plastic bag while playing with it at age of 2.5 months)*. Unknown newborn was found in decomposition phase.

In 2008, sudden infant death syndrome was diagnosed for 9 cases less – in 17 cases *(13 boys and 4 girls)*. The syndrome for the most part *(in 75.5%)* affects boys at age of 1-5 months. Hyperplasia of thymus was diagnosed in 9 cases during the autopsy. Both of the parents for the most part of those children were smokers.

DEMOGRĀFISKĀ STATISTIKA 2008. gadā

VITAL STATISTICS 2008

Teritorija (tūkst.kv.km)	*Area (thous. sq.km.)*	64,6
Iedzīvotāji (tūkst.)	*Population (thous.)*	2 270,9*
Iedzīvotāji pilsētās (tūkst.)	*Urban population (thous.)*	1 541,0* - 67,9%*
Iedzīvotāji laukos (tūkst.)	*Rural population (thous.)*	729,9* - 32,1%*
Vīrieši (tūkst.)	*Males (thous.)*	1 046,9* - 46,1%*
Sievietes (tūkst.)	*Females (thous.)*	1 223,9* - 53,9%*
Iedzīvotāju blīvums (tūkst.uz kv.km)	*Density of population (thous.per sq.km.)*	35,2*
Dzīvi dzimuši	*Live born*	23 970
Miruši	*Deaths*	31 018
Dabiskais pieaugums uz 1 000 iedzīvotājiem	*Natural increase per 1 000 pop.*	– 3,1

* gada sākumā;
at the begining of the year

1.1.tabula **IEDZĪVOTĀJU DZIMUMA UN VECUMA STRUKTŪRA LATVIJĀ** table 1.1
2009.gada sākumā

Population by sex and age, *in Latvia, at the beginning of 2009*

Gadi *Years*	Kopā *Total*	Vīrieši *Males*	Sievietes *Females*
0-4	112 130	57 249	54 881
5-9	99 034	50 549	48 485
10-14	99 147	50 943	48 204
15-19	156 251	79 556	76 695
20-24	185 078	94 271	90 807
25-29	168 386	85 873	82 513
30-34	157 172	79 461	77 711
35-39	158 969	79 300	79 669
40-44	154 436	75 618	78 818
45-49	170 186	81 021	89 165
50-54	158 019	73 313	84 706
55-59	138 409	61 034	77 375
60-64	113 223	47 276	65 947
65-69	121 952	47 115	74 837
70-74	104 327	36 587	67 740
75-79	80 266	25 056	55 210
80 +	84 309	18 898	65 411
Darbspējas vecumā * *Of working age**	1 497 479	731 153	766 326
Kopā ***Total***	**2 261 294**	**1 043 120**	**1 218 174**

* 15-61 gadu vecumā, *at age 15-61*

1.2.tabula **IEDZĪVOTĀJU DABISKĀ KUSTĪBA PILSĒTĀS UN RAJONOS** 2008.gadā* table 1.2

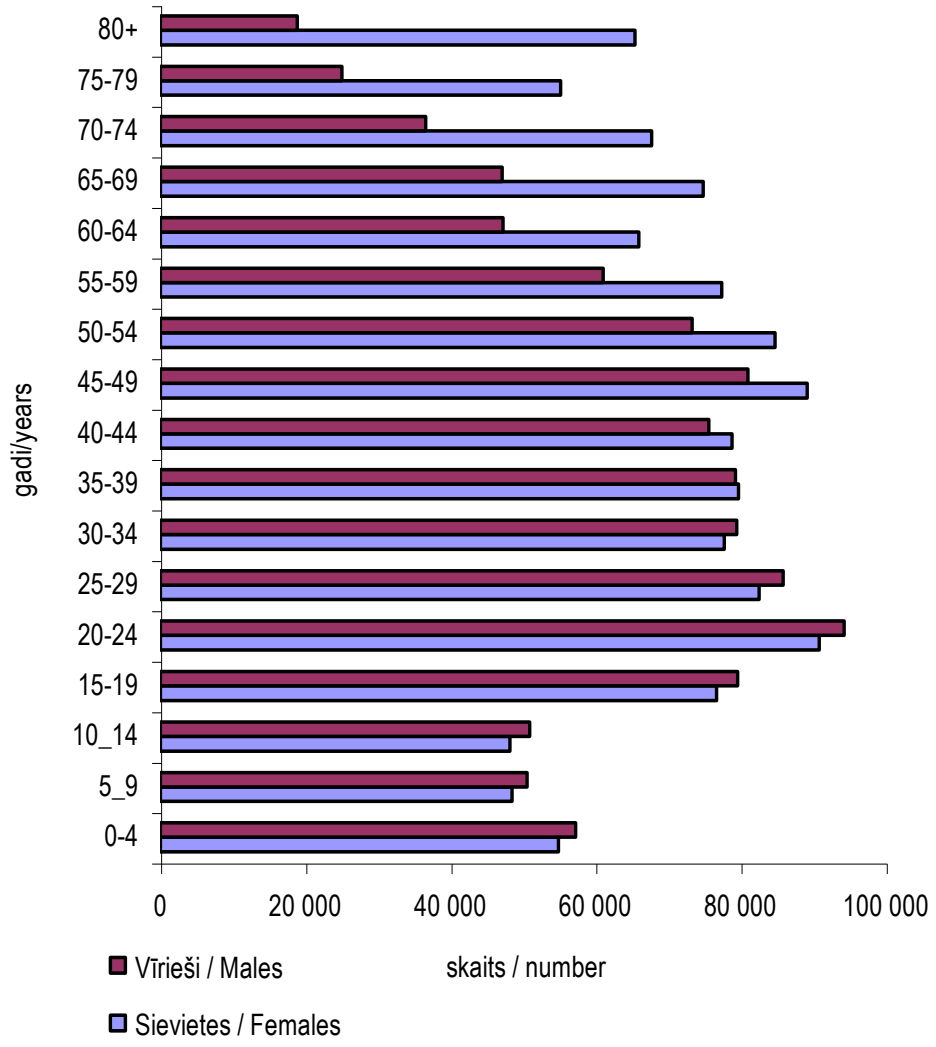
Vital statistics by locality *in Latvia, 2008**

	Dzīvi dzimuši *Live birtths*		Miruši *Deaths*		Dabiskais pieaugums *Natural increase*	
	Kopā *Total*	uz 1 000 iedzīvotājiem *Per 1 000 population*	Kopā *Total*	Uz 1 000 iedzīvotājiem *Per 1 000 population*	Kopā *Total*	uz 1 000 iedzīvotājiem *Per 1 000 population*
LATVIJA *Whole country*	**23 970**	**10,58**	**31 018**	**13,69**	**-7 048**	**-3,11**
Pilsētas - *Cities*						
RĪGA	7 734	10,81	9 677	13,53	-1 867	-2,61
DAUGAVPILS	903	8,57	1 362	12,92	-374	-3,55
JELGAVA	750	11,45	729	11,13	70	1,07
JŪRMALA	596	10,70	769	13,80	-194	-3,48
LIEPĀJA	855	10,07	1 025	12,07	-87	-1,02
RĒZEKNE	363	10,17	477	13,36	143	-4,01
VENTSPILS	423	9,81	574	13,31	132	-3,06
Rajoni - *Districts*						
AIZKRAUKLES	361	9,08	625	15,72	-242	-6,09
ALŪKSNES	202	8,40	347	14,43	-116	-4,82
BALVU	218	8,19	452	16,98	-230	-8,64
BAUSKAS	577	11,39	623	12,29	-38	-0,75
CĒSU	557	9,92	743	13,24	-140	-2,49
DAUGAVPILS	311	8,14	673	17,60	-350	-9,16
DOBELES	404	10,75	526	14,00	-98	-2,61
GULBENES	215	8,37	386	15,03	-149	-5,80
JELGAVAS	404	10,82	539	14,43	-138	-3,70
JĒKABPILS	487	9,39	794	15,32	-253	-4,88
KRĀSLAVAS	240	7,41	583	17,99	-326	-10,06
KULDĪGAS	388	10,98	511	14,46	-172	-4,87
LIEPĀJAS	457	10,60	619	14,35	-158	-3,66
LIMBAŽU	384	10,32	547	14,70	-154	-4,14
LUDZAS	241	7,89	609	19,93	-372	-12,17
MADONAS	349	8,32	624	14,87	-265	-6,32
OGRES	697	10,73	823	12,67	-98	-1,51
PREIĻU	327	8,73	599	15,98	-273	-7,28
RĒZEKNES	351	8,87	690	17,44	-299	-7,56
RĪGAS	1 941	11,39	1 876	11,01	233	1,37
SALDUS	378	10,44	474	13,09	-86	-2,37
TALSU	477	10,34	624	13,53	-155	-3,36
TUKUMA	612	11,21	734	13,45	-132	-2,42
VALKAS	296	9,51	451	14,50	-139	-4,47
VALMIERAS	606	10,49	772	13,37	-168	-2,91
VENTSPILS	165	11,96	161	11,67	-4	-0, 29

*Pagaidu dati, *preliminary data*

1.1.attēls **IEDZĪVOTĀJU VECUMA STRUKTŪRA LATVIJĀ,** 2009. gada sākumā chart 1.1

Age structure of population *at the begining of 2009 in Latvia*

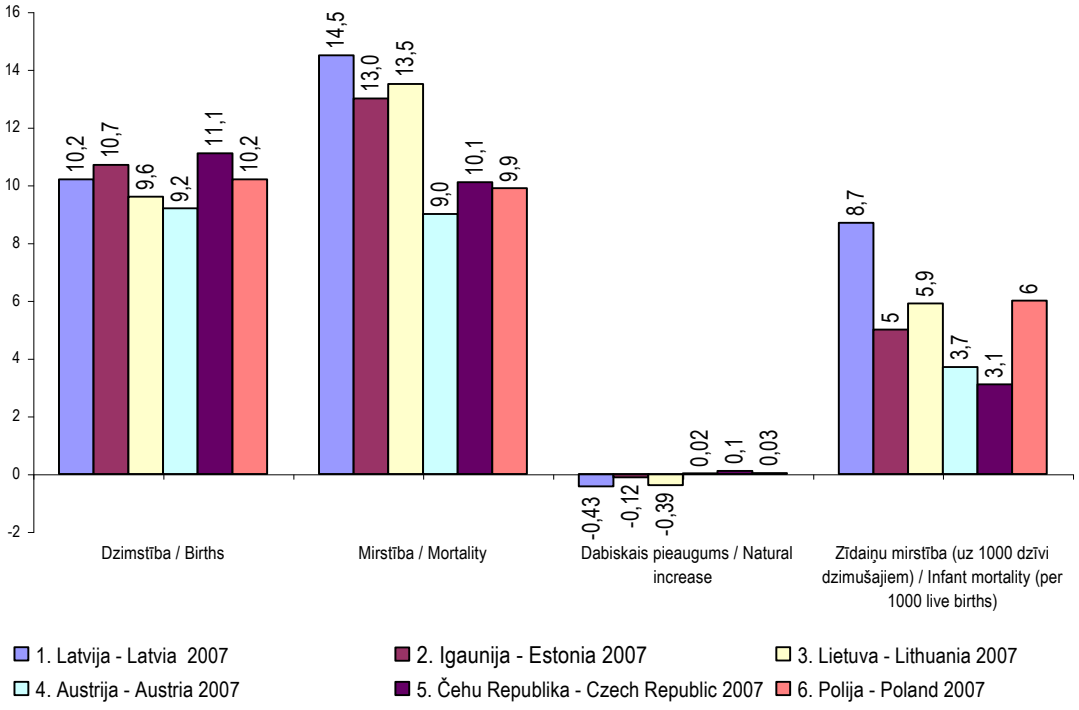
1.3.tabula **IEDZĪVOTĀJU DABISKĀ KUSTĪBA** table 1.3

Vital statistics

		Uz 1 000 iedzīvotājiem *Per 1 000 population*			Zīdaiņu mirstība (uz 1 000 dzīvi dzimušajiem)
	Gadi *Years*	Dzimstība *Births*	Mirstība *Mortality*	Dabiskais pieaugums *Natural increase*	*Infant mortality per 1 000 live births*
1. LATVIJA - *LATVIA*	2007	10,2	14,5	- 0,43	8,7
2. IGAUNIJA - *ESTONIA*	2007	10,7	13,0	- 0,12	5,0
3. LIETUVA - *LITHUANIA*	2007	9,6	13,5	- 0,39	5,9
4. AUSTRIJA - *AUSTRIA*	2007	9,2	9,0	0,02	3,7
5. ČEHIJA - *CZECH REPUBLIC*	2007	11,1	10,1	0,10	3,1
6. POLIJA - *POLAND*	2007	10,2	9,9	0,03	6,0

1.2.attēls **IEDZĪVOTĀJU DABISKĀ KUSTĪBA** chart 1.2

Vital statistics

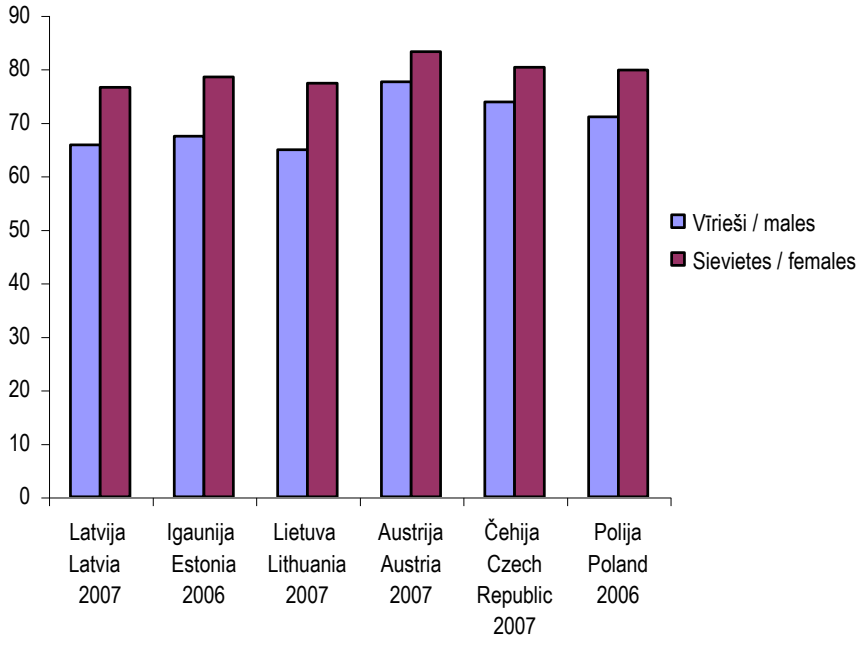
1.4. tabula **JAUNDZIMUŠO VIDĒJAIS PAREDZAMAIS MŪŽA ILGUMS,** gados table 1.4

Life expectancy at birth, *in years*

	Gadi *Years*	Vīrieši *Males*	Sievietes *Females*
1. LATVIJA - *LATVIA*	2007	65,78	76,52
2. IGAUNIJA - *ESTONIA*	2006	67,4	78.5
3. LIETUVA - *LITHUANIA*	2007	64,90	77,31
4. AUSTRIJA – *AUSTRIA*	2007	77,59	83,21
5. ČEHIJA – *CZECH REPUBLIC*	2007	73,82	80,30
6. POLIJA – *POLAND*	2006	71,00	79,75

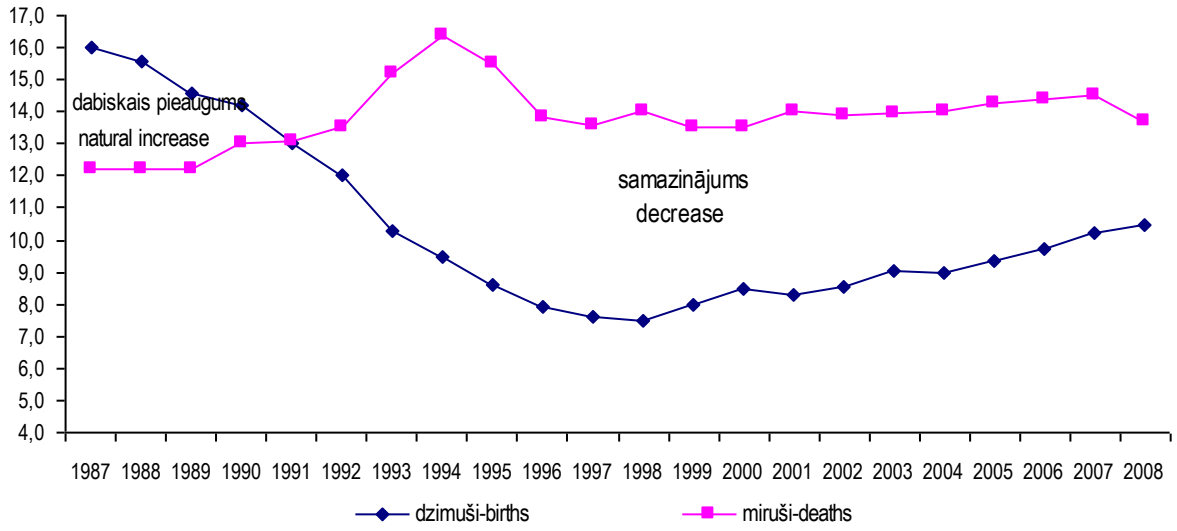
1.3.attēls **JAUNDZIMUŠO VIDĒJAIS PAREDZAMAIS MŪŽA ILGUMS** chart 1.3

Life Expectancy at birth. *in years*

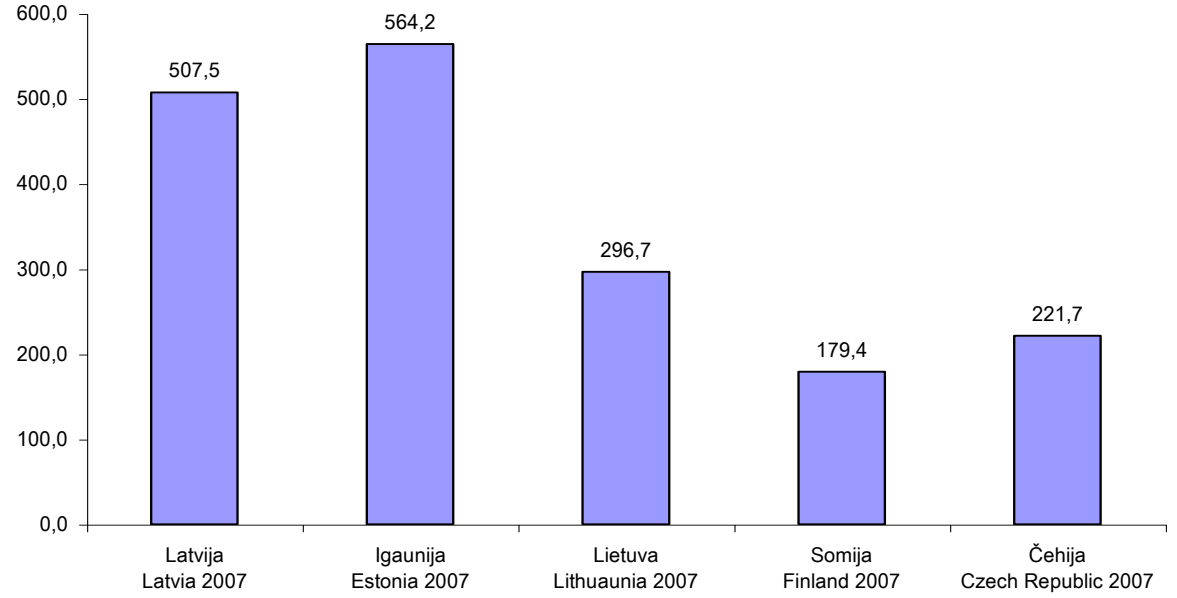
1.4.attēls **DZIMSTĪBA. MIRSTĪBA UN DABISKAIS PIEAUGUMS** chart 1.4
uz 1 000 iedzīvotājiem

Births. deaths and natural increase
per 1 000 inhabitants

1.5. attēls **MĀKSLĪGO ABORTU SKAITS** chart 1.5
uz 1 000 dzīvi dzimušiem

Number of abortions
per 1 000 live births

1.5.tabula **STANDARTIZĒTIE MIRSTĪBAS RĀDĪTĀJI** table 1.5
EIROPAS STANDARTS uz 100 000 iedzīvotājiem

AGE – STANDARDIZED DEATH RATES (SDR)
per 100 000 European standard population

Mirstības cēloņi *Death by cause*	LATVIJA *LATVIA*	IGAUNIJA *ESTONIA*	LIETUVA *LITHUANIA*	AUSTRIJA *AUSTRIA*	POLIJA *POLAND*	ČEHIJA *CZECH REPUBLIC*
	2007	2007	2007	2007	2006	2007
Visi cēloņi / ***SDR all causes***						
• Vīrieši / *males*	1 565,27	1 469,63	1620,70	724,06	1 154,96	991,20
• Sievietes / *females*	776,68	687,08	730,55	447,53	607,88	595,40
Tajā skaitā: *including:*						
Asinsrites sistēmas slimības / ***SDR by diseases of the circulatory system***						
• Vīrieši / *males*	780,74	691,96	744,86	271,91	510,22	453,69
• Sievietes / *females*	422,92	377,42	419,63	185,6	314,23	306,82
Ļaundabīgie audzēji / ***SDR by malignant neoplasms***						
• Vīrieši / *males*	291,19	299,2	305,59	204,11	293,55	274,30
• Sievietes / *females*	139,98	134,0	133,29	127,23	154.93	154,76
Ievainojumi, saindēšanās un ārējās iedarbes sekas / ***SDR by accidents injury and poisoning***						
• Vīrieši / *males*	196,71	203,71	254,72	61,27	101,88	78,73
• Sievietes / *females*	47,26	45,83	55,51	21,32	25,62	26,31
Elpošanas sistēmas slimības / ***SDR by diseases of the respiratory system***						
• Vīrieši / *males*	58,58	55,50	91,62	47,59	65,05	59,44
• Sievietes / *females*	13,61	11,71	19,42	22,62	24,36	29,31
Gremošanas sistēmas slimības / ***SDR by diseases of the digestive system***						
• Vīrieši / *males*	63,58	63,05	104,36	38,03	52,05	49,52
• Sievietes / *females*	34,44	27,98	46,61	19,07	25,50	25,48

Data. euro. who. int.

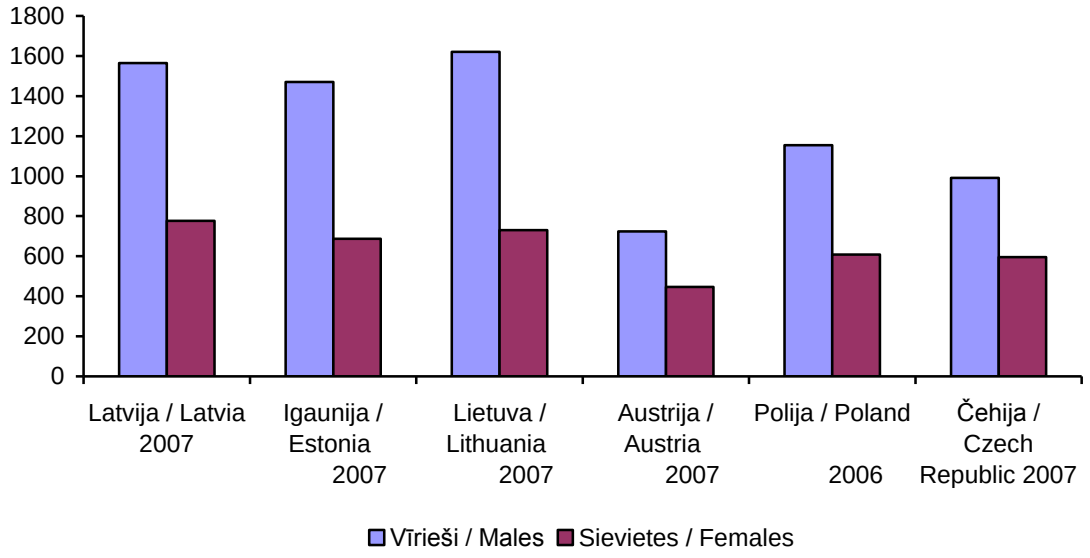
STANDARTIZĒTIE MIRSTĪBAS RĀDĪTĀJI (*SMR*) uz 100 000 iedzīvotājiem

Standard death rate *(SDR) per 100 000 population*

EIROPAS STANDARTS
EUROPEAN STANDARD

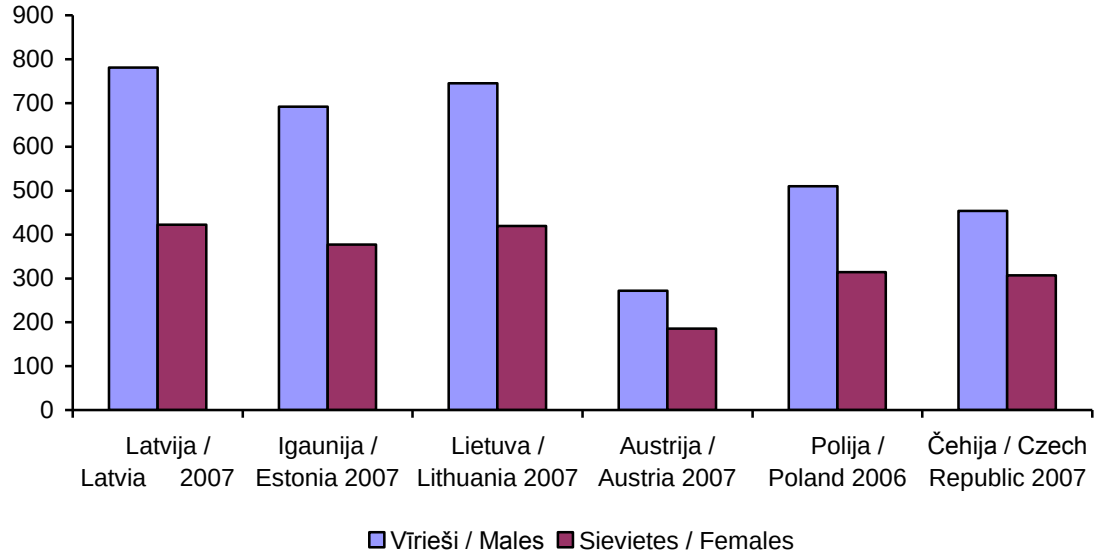
1.6.attēls chart 1.6

A. VISI CĒLOŅI
All causes

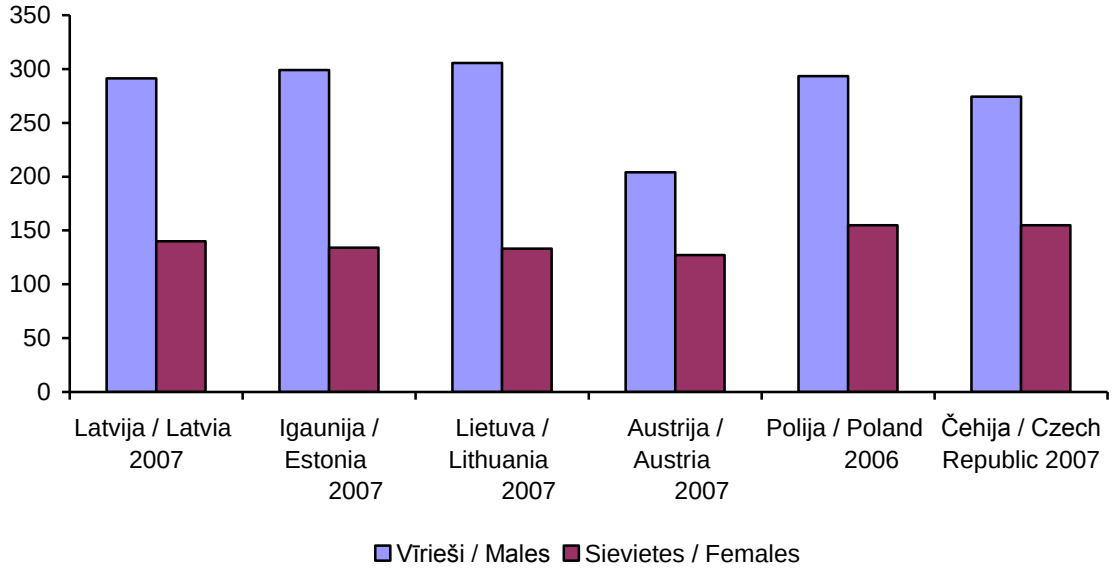
1.7.attēls chart 1.7

B. ASINSRITES SISTĒMAS SLIMĪBAS
Disease of the circulatory system

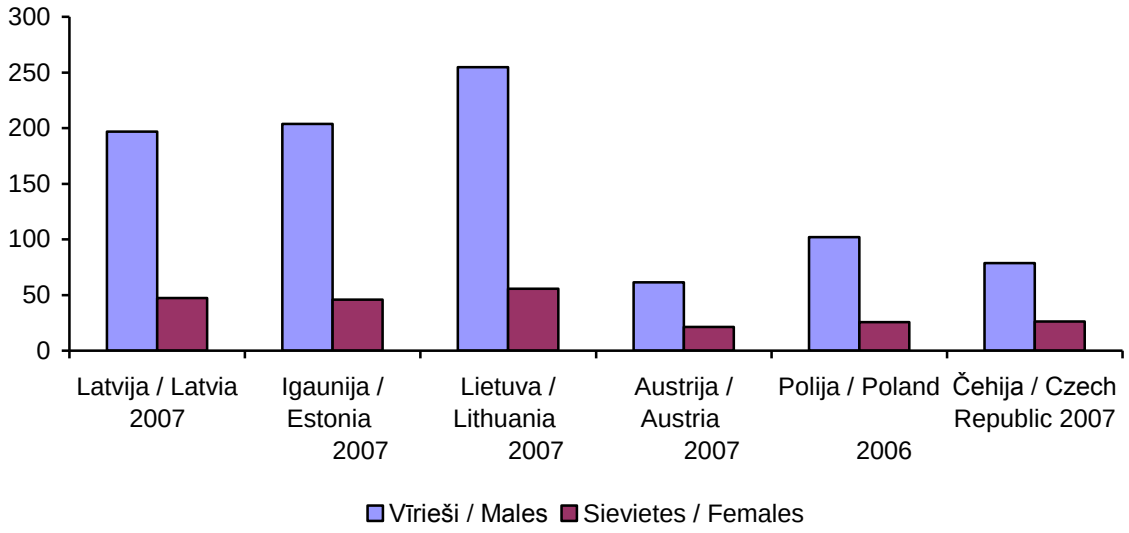
1.8.attēls chart 1.8

C. ĻAUNDABĪGIE AUDZĒJI
Malignant neoplasms

1.9.attēls chart 1.9

D. IEVAINOJUMI, SAINDĒŠANĀS UN ĀRĒJAS IEDARBĪBAS SEKAS
Accidents, injury and poisoning

1.6.tabula **IEDZĪVOTĀJU MIRSTĪBAS CĒLOŅI** LATVIJĀ table 1.6

Death rates by cause *in Latvia*

	Gadījumu skaits *Total*		Uz 100 000 iedzīvotājiem *Per 100. 000 population*	
	2007	2008*	2007	2008*
Kopējais mirušo skaits ***Deaths. total***	**33 057**	**31 018**	**1 452,4**	**1 368,8**
• tajā skaitā pa nāves cēloņu grupām : *including by cause of death:*				
Infekcijas un parazitāras slimības *Infectious and parasitic diseases*	294	286	12,9	12,6
• tajā skaitā aktīva tuberkuloze *including tuberculosis*	121	104	5,3	4,6
Audzēji *Neoplasms*	5 997	5 930	263,5	261,7
Asins un asinsrades orgānu slimības *Diseaes of blood and blood -forming organs*	40	33	1,8	1,5
Endokrīnās, uztures, vielmaiņas slimības un imūnsistēmas traucējumi *Endocrine, nutritional, metabolic diseases and certain disorders involving the immune mechanism*	428	445	18,8	19,6
• tajā skaitā cukura diabēts *including diabetes mellitus*	366	402	16,1	17,7
Psihiski traucējumi *Mental disorders*	210	203	9,2	9,0
Nervu sistēmas un maņu orgānu slimības *Diseaes of the nervous system and organs of sense*	370	333	16,3	14,7
Asinsrites sistēmas slimības *Diseaes of the circulatory system*	18 042	16 516	792,7	728,8
• akūts miokarda infarkts *acute myocardial infarction*	1 707	1 581	75,0	69,8
• aterosklerotiska kardiopātija (koronāra) *atherosclerotic heart disease (coronary)*	6 937	6 234	304,8	275,1
• citas sirds išēmiskās slimības formas *other forms of chronic ischemic heart disease*	796	687	33,8	30,3

turpinājums continued

	Gadījumu skaits *Total*		Uz 100 000 iedzīvotājiem *Per 100. 000 population*	
	2007	2008	2007	2008
• cerebrovaskulāras slimības *cerebrovascular diseases*	5 203	4 894	228,6	216,0
• hipertensīvās slimības hypertensive diseases	808	814	35,5	35,9
• kardiomiopātija *cardiomyopathy*	1 112	904	48,9	39,9
Elpošanas sistēmas slimības *Diseases of the respiratory system*	880	725	38,7	32,0
• hronisks bronhīts. plaušu emfizēma • *chronic bronchitis. emphysema*	299	255	13,1	11,3
• astma *asthma*	55	51	2,4	2,3
• pneimonija *pneumonia*	403	335	17,7	14,8
Gremošanas sistēmas slimības *Diseases of the digestive system*	1 291	1 110	56,7	49,0
• kuņģa un 12-pirkstu zarnas čūla. peptiska čūla *gastric. duodenal and peptic ulcers*	136	122	6,0	5,4
• aknu ciroze *cirrhosis of liver*	498	430	21,9	19,0
• žultsakmeņu slimība. holecistīts *cholelithiasis. cholecystitis*	29	36	1,3	1,6
• aizkuņģa dziedzera slimības *diseases of pancreas*	141	117	6,2	5,2
Ādas un zemādas audu slimības *Diseases of the skin and subcutaneous tissue*	41	33	1,8	1,5
Skeleta, muskuļu un saistaudu slimības *Diseases of the musculoskeletal system and connective tissue*	67	73	2,9	3,2
Uroģenitālās sistēmas slimības *Diseases of the genitourinary system*	335	346	14,7	15,3
Grūtniecības, dzemdību un pēcdzemdību perioda sarežģījumi (*uz 100 000 sievietēm*) *Complications of pregnancy, childbirth and the puerperium*	6	2	0,5	0,2
Noteikti perinatālā perioda stāvokļi *Certain conditions originating in the perinatal period*	95	79	4,2	3,5

turpinājums continued

	Gadījumu skaits *Total*		Uz 100 000 iedzīvotājiem *Per 100. 000 population*	
	2007	2008	2007	2008
Iedzimtas anomālijas *Congenital abnormalities*	93	94	4,1	4,1
Ievainojumi, saindēšanās un ārējas iedarbes sekas *Injury, poisoning and other consequences of external causes*	2 851	2 450	125,3	108,1
Citi cēloņi *Other causes*	2 017	2 360	88,6	104,1

*Pagaidu dati. *preliminary data*

1.7.tabula **IEDZĪVOTĀJU MIRSTĪBAS CĒLOŅI SADALĪJUMĀ PA VECUMGRUPĀM LATVIJĀ,** skaits table 1.7

***Main causes of Death by age**, total, in Latvia*

	Gadījumu skaits pa vecumgrupām *Total*					
	0 -14 gadi *0 14 years*		15 - 59 gadi *15 - 59 years*		60 gadi un vecāki *60 years and older*	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Kopējais mirušo skaits ***Deaths. total***	**300**	**236**	**7 330**	**6 484**	**25 412**	**24 296**
tajā skaitā pa nāves cēloņu grupām : *including by cause of death:*						
Infekcijas un parazitāras slimības *Infectious and parasitic diseases*	5	7	181	183	108	96
• tajā skaitā aktīva tuberkuloze *including tuberculosis*	0	0	93	68	28	36
Audzēji *Neoplasms*	18	10	1 239	1 274	4 743	4 646
Asinsrites sistēmas slimības *Diseases of the circulatory system*	1	4	2 497	2 086	15 544	14 426

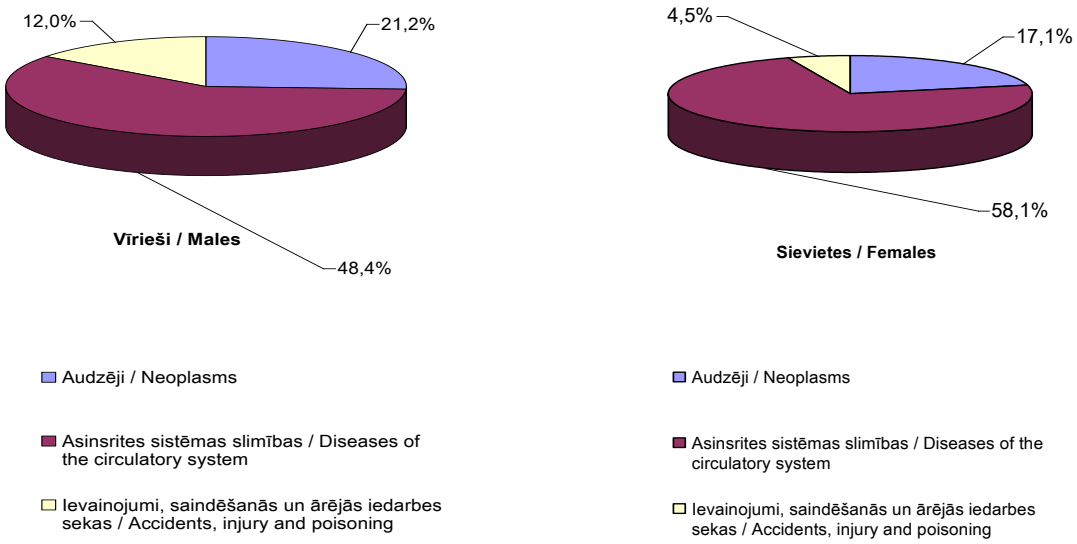
turpinājums continued

	Gadījumu skaits pa vecumgrupām *Total*					
	0 -14 gadi *0 14 years*		15 - 59 gadi *15 - 59 years*		60 gadi un vecāki *60 years and older*	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008
no tām: *including:*						
• hipertensīvās slimības *hypertensive diseases*	0	0	106	104	702	710
• sirds išēmiskā slimība *ischaemic heart diseases*	0	0	1 106	942	8 479	7 696
• kardiomiopātija *cardiomyopathy*	1	2	701	544	410	358
• cerebrovaskulāras slimības *cerebrovascular diseases*	0	1	405	334	4 798	4 559
Elpošanas sistēmas slimības *Diseases of the respiratory system*	12	7	307	226	561	492
no tām: of which:						
• pneimonija *pneumonia*	8	3	203	146	201	186
Gremošanas sistēmas slimības *Diseases of the digestive system*	2	2	579	480	710	628
Ievainojumi, saindēšanās un ārējas iedarbes sekas *Injury, poisoning and other consequences ox external causes*	57	37	1 926	1 649	853	763
tajā skaitā: *icluding:*						
• transporta trauma *transport accidents*	12	14	357	279	117	98
• saindēšanās ar alkoholu *poisoning by alcohol*	0	0	167	110	35	29
• noslīkšana *drowning*	21	6	150	131	66	54
• tīšs paškaitējums suicide	3	2	313	367	138	158
• slepkavība *homicide*	3	1	157	140	30	30
• kritiens *fall*	2	0	128	81	158	118

2007.gadā 15 gadījumos vecums nezināms *In 15 cases age is unknown 2007.*
2008.gadā 2 gadījumos vecums nezināms *In 2 cases age is unknown 2008.*
*Pagaidu dati, *preliminary data*

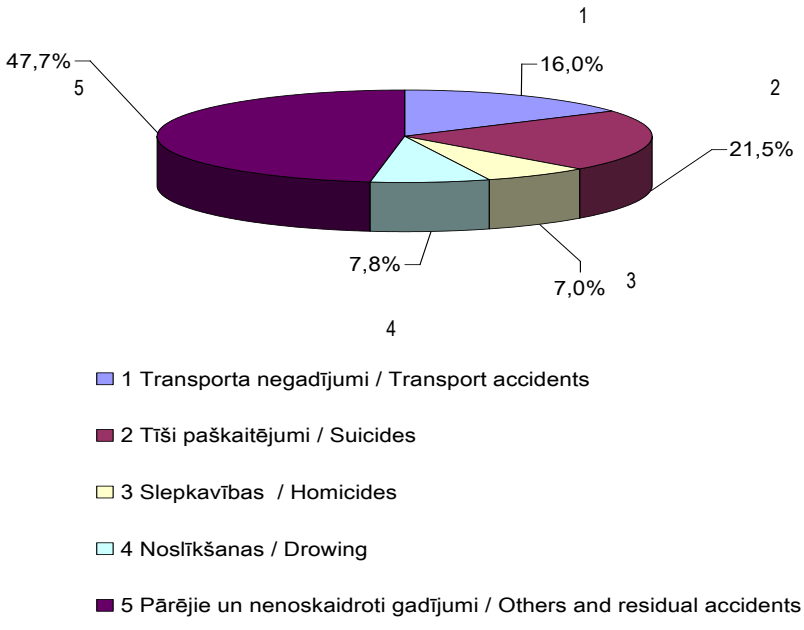
1.10.attēls **IEDZĪVOTĀJU MIRSTĪBAS STRUKTŪRA PA GALVENAJIEM NĀVES CĒLOŅIEM LATVIJĀ SADALĪJUMĀ PA DZIMUMIEM, %,** 2008 gadā chart 1.10

***Main causes of deaths by sex**, %, in Latvia, 2008*

1.11.attēls **IEDZĪVOTĀJU MIRSTĪBA NO ĀRĒJIEM NĀVES CĒLOŅIEM, %,** LATVIJĀ, 2008. gadā chart 1.11

***External causes of mortality,** %, in Latvia, 2008*

1.8.tabula **IEDZĪVOTĀJU GALVENIE MIRSTĪBAS CĒLOŅI,** LATVIJĀ 2008. gadā* table 1.8
iedalījumā **pēc dzimuma un vecuma**, skaits

Main causes of Death by age and sex, *total, in Latvia, 2008**

	Kopējais mirušo skaits *Deaths. total*		no tiem ar diagnozēm: *including with diagnosis* Audzēji *Neoplasms*		Asinsrites sistēmas slimības *Circulatory diseases*		Ievainojumi. saindēšanās *External diseases*	
	Vīrieši *Males*	Sievietes *Females*	Vīrieši *Males*	Sievietes *Females*	Vīrieši *Males*	Sievietes *Females*	Vīrieši *Males*	Sievietes *Females*
Pavisam miruši *Deaths. total*	**15 437**	**15 581**	**3 272**	**2 658**	**7 471**	**9 045**	**1 856**	**594**
tajā skaitā pa vecumiem: *including by age:*								
0 - 4	119	71	2	2	1	0	12	5
5 - 9	16	5	0	1	2	0	6	1
10 - 14	15	10	3	2	0	1	9	4
15 - 19	83	33	4	3	3	1	60	22
20 - 24	156	31	3	3	13	2	117	17
25 - 29	208	37	11	4	15	3	134	15
30 - 34	245	71	17	14	42	10	126	23
35 - 39	338	112	19	27	88	16	137	32
40 - 44	472	162	36	39	137	36	159	34
45 - 49	845	312	106	116	303	68	223	47
50 - 54	1 030	435	212	150	400	133	215	62
55 - 59	1 326	588	321	201	602	214	171	55
60 - 64	1 552	751	423	253	764	336	156	49
65 - 69	2 047	1 230	600	353	1 071	644	136	48
70 - 74	2 079	1 786	585	424	1 143	1 066	88	46
75 - 79	2 129	2 619	522	471	1 222	1 700	56	45
80 un vecāki	2 776	7 327	459	641	1 665	4 815	51	88
darbspējas vecumā** *of working age*	5 333	1 913	989	691	1 899	537	1 410	322
vecums nezināms *unknown age*	1	1	0	0	0	0	0	1

* Pagaidu dati, p*reliminary data*

** vīrieši 15-61 gadu vecumā. *males at age 15-61*
sievietes 15-60 gadu vecumā, *females at age 15-60*

1.9.tabula **IEDZĪVOTĀJU GALVENIE MIRSTĪBAS CĒLOŅI,** LATVIJĀ, 2008.gadā* table 1.9
Iedalījumā **pēc dzimuma un vecuma**, uz 100 000 iedzīvotājiem

Main causes of Death by age and sex, *in Latvia, 2008**
per 100 000 population

	Kopējais				no tiem ar diagnozēm: *including with diagnosis*			
	Mirušo skaits *Deaths. total*		Audzēji *Neoplasms*		Asinsrites sistēmas slimības *Circulatory diseases*		Ievainojumi. saindēšanās *External diseases*	
	Vīrieši *Males*	Sievietes *Females*	Vīrieši *Males*	Sievietes *Females*	Vīrieši *Males*	Sievietes *Females*	Vīrieši *Males*	Sievietes *Females*
Pavisam miruši *Deaths, total*	**1 477,2**	**1 276,0**	**313,1**	**217,7**	**714,9**	**740,7**	**177,6**	**48,6**
tajā skaitā pa vecumiem: *including by age:*								
0 - 4	210,1	131,0	3,5	3,7	1,8	0	21,2	48,6
5 - 9	32,1	10,4	0	2,1	4,0	0	12,1	9,2
10 – 14	28,4	20,0	5,7	4,0	0	2,0	17,1	2,1
15 – 19	100,6	41,6	4,8	3,8	3,6	1,3	72,7	8,0
20 – 24	165,2	34,0	3,2	3,3	13,8	2,2	123,9	27,7
25 – 29	246,3	45,5	13,0	4,9	17,8	3,7	158,7	18,7
30 – 34	307,3	91,1	21,3	18,0	52,7	12,8	158,0	18,4
35 – 39	426,2	140,2	24,0	33,8	111,0	20,0	172,7	29,5
40 – 44	620,2	203,4	47,3	49,0	180,0	45,2	208,9	40,1
45 – 49	1 036,5	347,8	130,0	129,3	371,7	75,8	273,5	42,7
50 – 54	1 432.6	520,5	294,9	179,5	556,4	159,2	299,0	52,4
55 – 59	2 166,4	756,6	524,4	258,6	983,5	275,3	279,4	74,2
60 – 64	3 308,0	1 145,5	901,6	385,9	1 628,4	512,5	332,5	70,8
65 – 69	4 243,6	1 606,2	1 243,9	461,0	2 220,3	841,0	281,9	74,7
70 – 74	5 795,4	2 676,5	1 630,8	635,4	3 186,2	1 597,5	245,3	62,7
75 – 79	8 396,8	4 686,2	2 058,8	842,8	4 819,6	3 041,8	220,9	68,9
80 un vecāki	15 196,0	11 467,8	2 512,6	1 003,3	9 114,3	7 536,2	279,2	80,5
darbspējas vecumā** *of working age*	728,6	253,4	135,1	91,5	259,4	71,1	192,6	137,7

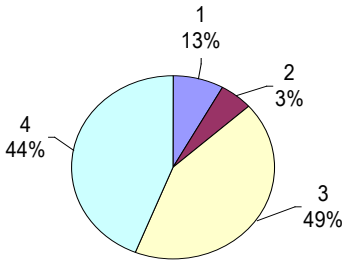
** vīrieši 15-61 gadu vecumā. *males at age 15-61*
sievietes 15-60 gadu vecumā, *females at age 15-60*
* Pagaidu dati, *preliminary data*

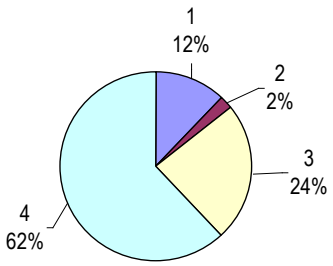
1.12.attēls **IEDZĪVOTĀJU GALVENIE MIRSTĪBAS CĒLOŅI SADALĪJUMĀ PĒC DZIMUMA UN VECUMA, %,** LATVIJĀ 2008. gadā

chart 1.12

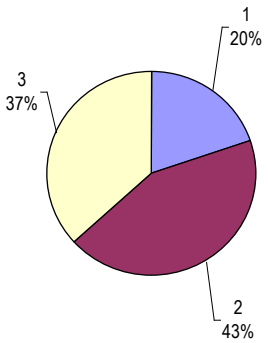
Main causes of deaths by sex and age, *%, in Latvia 2008*

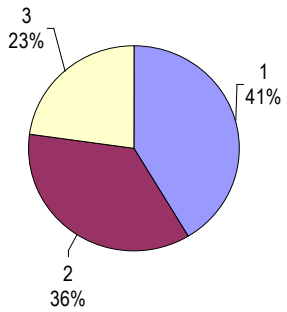
Vīrieši / Males **0 - 14** **Sievietes / Females**

Vīrieši / Males **15 - 59** **Sievietes / Females**

Vīrieši / Males **60+** **Sievietes / Females**

1.10.tabula **IEDZĪVOTĀJU MIRSTĪBA NO ĀRĒJIEM NĀVES CĒLOŅIEM PA VECUMGRUPĀM,** LATVIJĀ 2008. gadā*, skaits

table 1.10

***Deaths of external causes by age** in Latvia, 2008* total*

	Kopējais skaits *Total*	No tā *Including*				
		Transporta negadījumi *Transport accidents*	Tīšs paškaitējums *Suicides*	Slepkavības *Homicides*	Nejauša saindēšanās *Accidental poisoning*	Kritieni *Falls*
Pavisam miruši** **Deaths. total	**2 450**	**391**	**527**	**172**	**238**	**199**
tajā skaitā pa vecumiem: *including by age:*						
0 - 4	17	4	0	0	0	0
5 - 9	7	4	0	0	0	0
10 – 14	13	6	2	1	2	0
15 – 19	82	30	15	4	3	3
20 – 24	134	48	31	7	14	5
25 – 29	149	34	44	15	15	6
30 – 34	149	22	38	15	19	6
35 – 39	169	21	42	11	23	7
40 – 44	193	27	46	16	21	9
45 – 49	270	42	38	35	29	16
50 – 54	277	33	60	20	34	16
55 – 59	226	22	53	17	24	13
60 – 64	205	24	29	12	27	18
65 – 69	184	22	44	5	8	21
70 – 74	134	21	24	3	7	23
75 – 79	101	13	27	3	5	21
80 +	139	18	34	7	7	35
vecums nezināms *Unknown age*	1	0	0	1	0	0
Bez tam: *Besides:*						
Vīrieši / *males* (15-61)	1 410	226	329	132	152	72
Sievietes / *females* (15-60)	322	63	50	30	40	16
Darbspējas vecumā ***Of working age***	1 732	289	379	162	192	88
Ar alkohola lietošanu saistītās traumas *Accidents related with alcohol use*	481	66	88	13	55	28

*Pagaidu dati, *preliminary data*

1.11.tabula **IEDZĪVOTĀJU MIRSTĪBA NO ĀRĒJIEM NĀVES CĒLOŅIEM PA VECUMGRUPĀM**, LATVIJĀ 2008.gadā*, uz 100 000 iedzīvotājiem

table 1.11

***Deaths of external causes by age** in Latvia, 2008* per 100 000 population*

	Kopējais Skaits *Total*	No tā *Including* Transporta *Transport accidents*	Tīšs paškaitējums *Suicides*	Slepkavības *Homicides*	Nejauša saindēšanās *Accidental poisoning*	Kritieni *Falls*
Pavisam miruši ***Deaths. total***	**108,1**	**17,3**	**23,3**	**7,6**	**10,5**	**8,8**
tajā skaitā pa vecumiem: *including by age:*						
0 - 4	15,3	3,6	0	0	0	0
5 - 9	7,2	4,1	0	0	0	0
10 -14	12,6	5,8	1,9	1,0	1,9	0
15 - 19	50,7	18,5	9,3	2,5	1,9	1,9
20 - 24	72,2	25,9	16,7	3,8	7,5	2,7
25 - 29	89,9	20,5	26,5	9,0	9,0	3,6
30 - 34	94,5	14,0	24,1	9,5	12,0	3,8
35 - 39	106,2	13,2	26,4	6,9	14,4	4,4
40 - 44	123,9	17,3	29,5	10,3	13,5	5,8
45 - 49	157,7	24,5	22,2	20,4	16,9	9,3
50 - 54	178,2	21,2	38,6	12,9	21,9	10,3
55 - 59	162,7	15,8	38,1	12,2	17,3	9,4
60 - 64	182,3	21,3	25,8	10,7	24,0	16,0
65 - 69	147,4	17,6	35,3	4,0	6,4	16,8
70 - 74	130,6	20,5	23,4	2,9	6,8	22,4
75 - 79	124,3	16,0	33,2	3,7	6,2	25,8
80 +	169,2	21,9	41,4	8,5	8,5	42,6
Bez tam: *Besides:*						
Vīrieši / *males* (15-61)	192,6	30,9	44,9	14,1	20,8	9,8
Sievietes / *females* (15-60)	42,7	8,3	6,6	5,4	5,3	2,1
Darbspējas vecumā ***Of working age***	116,5	19,4	25,5	9,7	12,9	5,9
Saistīti ar alkohola lietošanu, % *Related with alcohol use, %*	19,6	16,9	16,7	28,5	23,1	14,1

*Pagaidu dati, *preliminary data*

1.12.tabula **IEDZĪVOTĀJU MIRSTĪBAS CĒLOŅI** LATVIJĀ 2008 gadā*, skaits table 1.12

Main causes of Death *in Latvia in 2008*, total*

	Visi cēloņi *All causes*	Tajā skaitā *Including*								
		Infekcijas un parazitāras slimības *Infectious and parasitic diseases*	Audzēji *Neoplasms*	Simptomi un nenoskaidroti stāvokļi *Symptoms and residual condition*	Asinsrites sistēmas slimības *Circulatory diseases*	Elpošanas sistēmas slimības *Respiratory system diseases*	Gremošanas sistēmas slimības *Digestive system diseases*	Uroģenitālās sistēmas slimības *Genitourinary system diseases*	Iedzimtas anomālijas *Congenital abnormalities*	Ievainojumi. saindēšanās. ārējas iedarbes sekas *External causes*
LATVIJA *Whole country*	31 018	286	5 930	2 360	16 516	725	1 110	346	94	2 450
Pilsētas – *Cities*										
RĪGA	9 677	131	1 923	723	5 057	237	406	106	24	720
DAUGAVPILS	362	11	271	68	730	27	64	12	4	123
JELGAVA	729	2	151	39	385	26	36	7	0	55
JŪRMALA	769	2	144	28	495	10	18	4	1	50
LIEPĀJA	1 025	7	220	30	565	28	36	6	2	65
RĒZEKNE	477	4	84	11	295	7	25	6	1	26
VENTSPILS	574	5	136	37	296	10	15	9	1	43
Rajoni – *Districts*										
AIZKRAUKLES	625	5	109	93	322	11	16	4	2	44
ALŪKSNES	347	2	68	31	183	6	12	7	1	25
BALVU	452	2	75	79	208	7	16	7	1	38
BAUSKAS	623	9	100	28	360	17	13	10	1	63
CĒSU	743	7	143	53	396	20	22	4	2	72
DAUGAVPILS	673	3	113	48	379	11	21	4	7	67
DOBELES	526	9	96	51	255	16	19	9	3	51
GULBENES	386	4	54	16	232	11	14	10	2	24
JELGAVAS	539	5	90	98	250	13	12	3	4	44
JĒKABPILS	794	7	132	51	448	30	15	7	3	56
KRĀSLAVAS	583	5	106	34	333	13	17	15	2	43
KULDĪGAS	511	8	92	84	226	10	21	9	2	39
LIEPĀJAS	619	0	116	60	336	19	13	7	1	42
LIMBAŽU	547	2	111	23	299	14	19	9	0	49
LUDZAS	609	4	99	33	346	19	23	4	2	55
MADONAS	624	3	109	67	330	16	19	8	1	57
OGRES	823	4	150	86	416	10	29	7	3	77
PREIĻU	599	3	114	33	328	26	15	8	1	39
RĒZEKNES	690	2	104	30	440	6	21	7	4	63
RĪGAS	1 876	20	387	148	918	38	70	22	9	177
SALDUS	474	3	104	22	255	14	22	8	0	27
TALSU	624	1	90	65	329	12	26	8	4	63
TUKUMA	734	6	150	60	395	8	19	7	1	57
VALKAS	451	1	96	37	237	10	8	4	1	32
VALMIERAS	772	7	169	76	390	19	23	6	4	52
VENTSPILS	161	2	24	18	82	4	5	2	0	12

*Pagaidu dati, *preliminary data*

1.13.tabula **IEDZĪVOTĀJU MIRSTĪBAS CĒLOŅI** LATVIJĀ 2008. gadā* table 1.13
uz 100 000 iedzīvotājiem

Main causes of Death, *in Latvia, 2008**
per 100 000 population

	Visi cēloņi *All causes*	Tajā skaitā *Including*								
		Infekcijas un parazitāras slimības *Infectious and parasitic diseases*	Audzēji *Neoplasms*	Simptomi un nenoskaidroti stāvokļi *Symptoms and residual condition*	Asinsrites sistēmas slimības *Circulatory system diseases*	Elpošanas sistēmas slimības *Respiratory system diseases*	Gremošanas sistēmas slimības *Digestive system diseases*	Uroģenitālās sistēmas slimības *Genitourinary system diseases*	Iedzimtas anomālijas *Congenital abnormalities*	Ievainojumi. saindēšanās. ārējas iedarbes sekas *External causes*
LATVIJA *Whole country*	**1 368,8**	**12,6**	**261,7**	**104,1**	**728,8**	**32**	**49**	**15,3**	**4,1**	**108,1**
Pilsētas - *Cities*	1 353,1	18,3	268,9	101,1	707,1	33,1	56,8	14,8	3,4	100,7
RĪGA										
DAUGAVPILS	1 292,1	10,4	257,1	64,5	692,6	25,6	60,7	11,4	3,8	116,7
JELGAVA	1 112,5	3,1	230,4	59,5	587,5	39,7	54,9	10,7	0	83,9
JŪRMALA	1 380	3,6	258,4	50,2	888,3	17,9	32,3	7,2	1,8	89,7
LIEPĀJA	1 207,3	8,2	259,1	35,3	665,5	33,0	42,4	7,1	2,4	76,6
RĒZEKNE	1 336	11,2	235,3	30,8	826,2	19,6	70,0	16,8	2,8	72,8
VENTSPILS	1330,8	11,6	315,3	85,8	686,3	23,2	34,8	20,9	2,3	99,7
Rajoni - *Districts*										
AIZKRAUKLES	1 572,3	12,6	274,2	234,0	810,0	27,7	40,3	10,1	5,0	110,7
ALŪKSNES	1 443,3	8,3	282,8	128,9	761,2	25,0	49,9	29,1	4,2	104,0
BALVU	1 698,2	7,5	281,8	296,8	781,5	26,3	60,1	26,3	3,8	142,8
BAUSKAS	1 229,4	17,8	197,3	55,3	710,4	33,5	25,7	19,7	2,0	124,3
CĒSU	1 323,6	12,5	254,8	94,4	705,5	35,6	39,2	7,1	3,6	128,3
DAUGAVPILS	1 760,4	7,8	295,6	125,6	991,4	28,8	54,9	10,5	18,3	175,3
DOBELES	1 400,3	24,0	255,6	135,8	678,8	42,6	50,6	24,0	8,0	135,8
GULBENES	1 503,1	15,6	210,3	62,3	903,4	42,8	54,5	38,9	7,8	93,5
JELGAVAS	1 443,3	13,4	241,0	262,4	669,5	34,8	32,1	8,0	10,7	117,8
JĒKABPILS	1 531,5	13,5	254,6	98,4	864,1	57,9	28,9	13,5	5,8	108,0
KRĀSLAVAS	1 799,4	15,4	327,2	104,9	1 027,8	40,1	52,5	46,3	6,2	132,7
KULDĪGAS	1 446,2	22,6	260,4	237,7	639,6	28,3	59,4	25,5	5,7	110,4
LIEPĀJAS	1 435,4	0	269,0	139,1	779,1	44,1	30,1	16,2	2,3	97,4
LIMBAŽU	1 470,0	5,4	298,3	61,8	803,5	37,6	51,1	24,2	0	131,7
LUDZAS	1 992,9	13,1	324,0	108,0	1 132,3	62,2	75,3	13,1	6,5	180,0
MADONAS	1 487,0	7,1	259,8	159,7	786,4	38,1	45,3	19,1	2,4	135,8
OGRES	1 267,0	6,2	230,9	132,4	640,4	15,4	44,6	10,8	4,6	118,5
PREIĻU	1 598,3	8,0	304,2	88,1	875,2	69,4	40,0	21,3	2,7	104,1
RĒZEKNES	1 743,9	5,1	262,9	75,8	1 112,1	15,2	53,1	17,7	10,1	159,2
RĪGAS	1 100,6	11,7	227,1	86,8	538,6	22,3	41,1	12,9	5,3	103,8
SALDUS	1 308,6	8,3	287,1	60,7	704,0	38,7	60,7	22,1	0	74,5
TALSU	1 353,1	2,2	195,2	140,9	713,4	26	56,4	17,3	8,7	136,6
TUKUMA	1 344,5	11,0	274,8	109,9	723,6	14,7	34,8	12,8	1,8	104,4
VALKAS	1 449,6	3,2	308,6	118,9	761,8	32,1	25,7	12,9	3,2	102,9
VALMIERAS	1 336,6	12,1	292,6	131,6	675,2	32,9	39,8	10,4	6,9	90,0
VENTSPILS	1 167,3	14,5	174,0	130,5	594,5	29,0	36,3	14,5	0	87,0

*Pagaidu dati, *preliminary data*

1.14.tabula **ZĪDAIŅU MIRSTĪBAS CĒLOŅI** Latvijā* table 1.14

Infant deaths by cause of death *in Latvia**

	Gadījumu skaits *Total*		No 1 000 dzīvi dzimušajiem *Per 1 000 live births*	
	2007	2008	2007	2008
Kopējais mirušo bērnu skaits līdz 1 gada vecumam: ***Total***	**204**	**161**	**8,8**	**6,7**
tajā skaitā pa nāves cēloņu grupām : *including:*				
Infekcijas un parazitāras slimības *Infectious and parasitic diseases*	**3**	**4**	**0,1**	**0,2**
• nenoteiktu ierosinātāju izraisītas akūtas zarnu infekcijas *acute intestinal diseases*	0	0	0	0
• meningokoku infekcija – *meningococcal infection*	1	0	0	0
• septicēmija – *septicaemia*	0	0	0	0
• vīrusu encefalīts. vīrusu hepatīts un citas vīrusu izraisītas slimības – *viral encephalitis. hepatitis and other viral diseases*	2	4	0,1	0,2
Nervu sistēmas un maņu orgānu slimības ***Diseases of nervous system***	**1**	**3**	**0**	**0,1**
• meningīts (izņemot meningītu infekcijas un parazitāru slimību dēļ) – *meningitis (except meningococcal infection and parasitic diseases due to)*	0	1	0	0
• citas iekaisīgas centrālās nervu sistēmas slimības – *other inflammatory diseases of central nervous system*	0	0	0	0
Elpošanas sistēmas slimības ***Diseases of respiratory system***	**6**	**3**	**0,3**	**0,1**
• akūta respiratora infekcija - *acute respiratory infection*	0	0	0	0
• vīrusu pneimonija – *viral pneumonia*	0	0	0	0
• cita akūta pneimonija – *other pneumonia*	5	1	0,2	0
Gremošanas sistēmas slimības ***Diseases of digestive system***	**0**	**1**	**0**	**0**

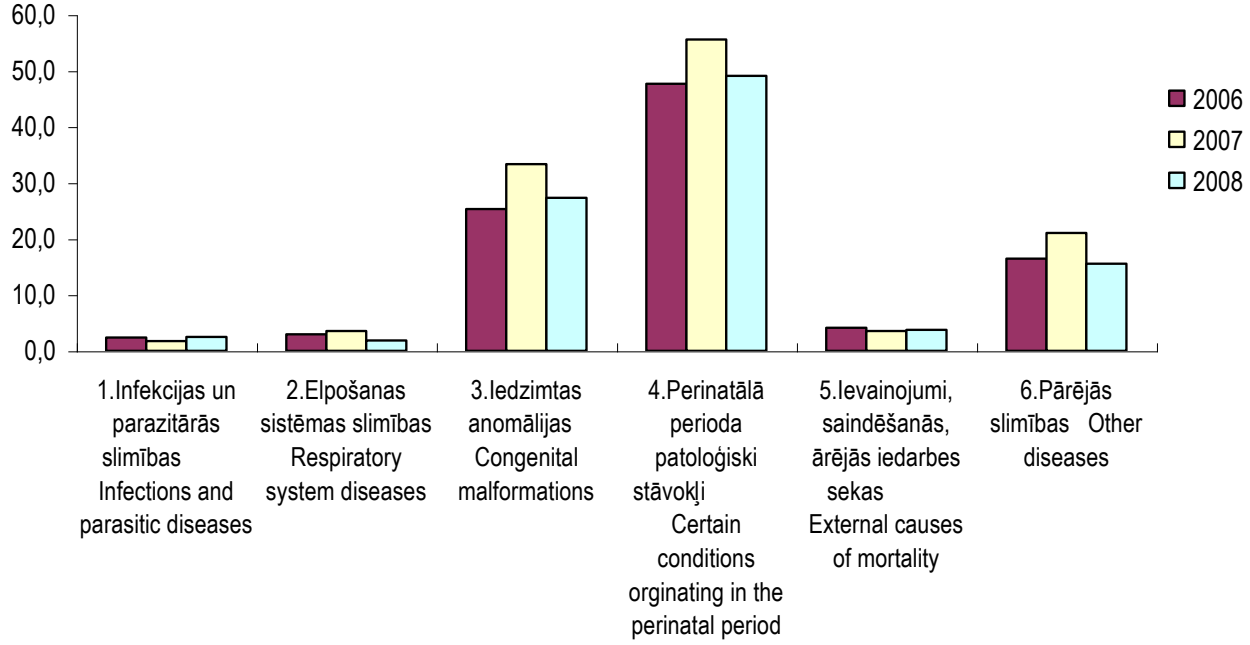
turpinājums continued

	Gadījumu skaits *Total*		No 1 000 dzīvi dzimušajiem *Per 1 000 live births*	
	2007	2008	2007	2008
Iedzimtas anomālijas ***Congenital malformations***	**57**	**44**	**2,4**	**1,8**
• spina bifida un iedzimta hidrocefālija – *spina bifida and congenital hydrocephalus*	1	2	0	0,1
• citas iedzimtas nervu sistēmas kroplības – *other congenital malformations of nervous system*	5	4	0,2	0,2
• iedzimta sirdskaite – *congenital malformations of heart*	20	12	0,9	0,5
• citas iedzimtas anomālijas – *other congenital malformations*	22	17	0,.9	0,7
Noteikti perinatālā perioda stāvokļi ***Certain conditions originating in the perinatal period***	**95**	**79**	**4,1**	**3,3**
• dzemdību trauma – *birth trauma*	0	0	0	0
• intrauterīna hipoksija. asfiksija dzemdību laikā un netraumatiska intrakraniāla asiņošana – *intrauterine hypoxia. birth asphyxia and intracranial haemorrhage due to anoxia or hypoxia*	42	29	1,8	1,2
• iedzimta un aspirācijas pneimonija – *congenital and aspiration pneumonia*	12	8	0,5	0,3
• citi respiratori stāvokļi – *other respiratory conditions*	13	11	0,6	0,5
• pārējie perinatālā perioda nāves cēloņi – *remainder of perinatal conditions*	28	31	1,2	1,3
Ievainojumi. saindēšanās un ārējas iedarbes sekas ***External causes***	**6**	**6**	**0,3**	**0,3**
Citi zīdaiņu nāves cēloņi ***Other infant deaths causes***	**36**	**21**	**1,5**	**0,9**

*Pagaidu dati, *preliminary data*

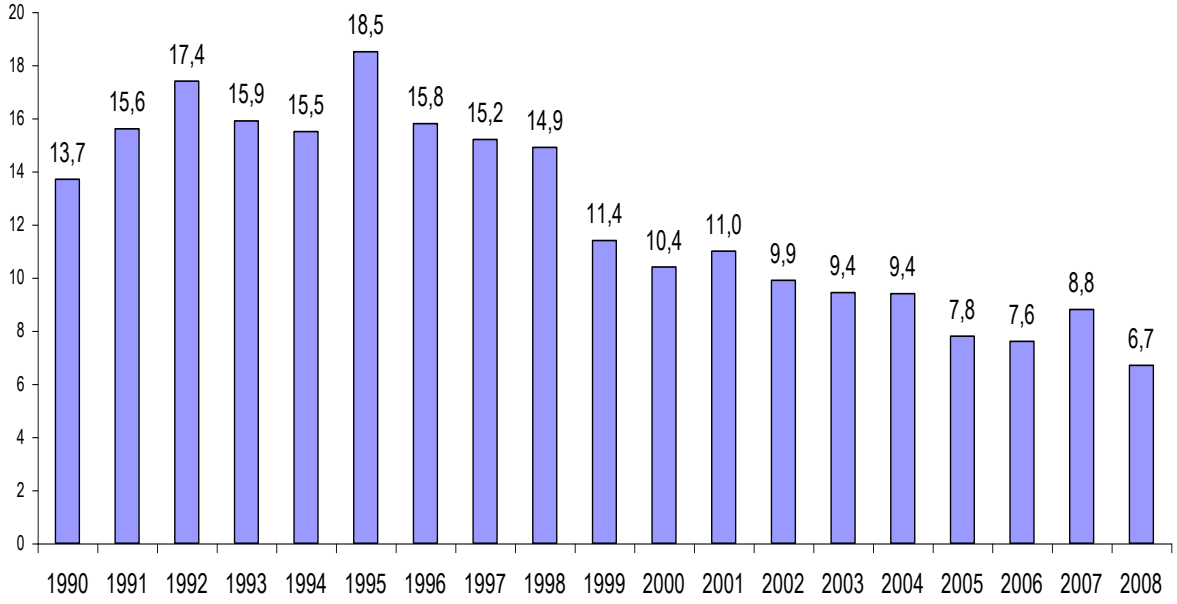
1.13.attēls **ZĪDAIŅU MIRSTĪBAS STRUKTŪRAS ĪPATSVARS** LATVIJĀ chart 1.13

Infant deaths by cause of death, density *in Latvia*

1.14. attēls **ZĪDAIŅU MIRSTĪBA,** uz 1 000 dzīvi dzimušiem chart 1.14

Infant mortality, *per 1 000 live births*

1.15.tabula **ZĪDAIŅU MIRSTĪBAS CĒLOŅI** LATVIJĀ 2008.gadā***, skaits** table 1.15

Infant deaths by cause, *in Latvia 2008** ***total***

	Visi cēloņi *All causes*	Tajā skaitā *Including*: Infekcijas un parazitāras slimības *Infectious and parasitic diseases*	Nervu sistēmas un maņu orgānu slimības *Nervous system diseases*	Elpošanas sistēmas slimības *Respiratory system diseases*	no tām: pneimonija *including pneumonia*	Noteikti perinatālā perioda stāvokļi *Certain conditions originating in the perinatal period*	Iedzimtas anomālijas *Congenital abnormalities*	Ārējie nāves cēloņi *External causes*	Pārējie cēloņi *Other causes*
LATVIJA *Whole country*	**161**	**4**	**3**	**3**	**1**	**79**	**44**	**6**	**22**
Pilsētas - *Cities*									
RĪGA	42	2	2	0	0	25	10	0	3
DAUGAVPILS	6	0	0	0	0	3	3	0	0
JELGAVA	3	0	1	0	0	1	0	0	1
JŪRMALA	2	0	0	0	0	1	1	0	0
LIEPĀJA	6	1	0	2	0	3	1	0	1
RĒZEKNE	3	0	0	0	0	2	1	0	0
VENTSPILS	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rajoni- *Districts*									
AIZKRAUKLES	5	0	0	0	0	1	2	0	2
ALŪKSNES	1	0	0	0	0	1	0	0	0
BALVU	1	0	0	0	0	0	0	1	0
BAUSKAS	2	0	0	0	0	1	1	0	0
CĒSU	4	0	0	0	0	2	2	0	0
DAUGAVPILS	3	0	0	0	0	0	3	0	0
DOBELES	3	0	0	0	0	2	0	0	1
GULBENES	2	0	0	0	0	0	2	0	0
JELGAVAS	6	0	0	0	0	2	2	1	1
JĒKABPILS	6	0	0	0	0	1	2	0	3
KRĀSLAVAS	4	0	0	0	0	3	1	0	0
KULDĪGAS	3	0	0	0	0	1	1	0	1
LIEPĀJAS	3	0	0	0	0	2	0	0	1
LIMBAŽU	3	0	0	0	0	1	0	0	2
LUDZAS	2	1	0	0	0	0	1	0	0
MADONAS	2	0	0	0	0	0	1	1	0
OGRES	5	0	0	0	0	2	2	0	1
PREIĻU	8	0	0	0	0	7	1	0	0
RĒZEKNES	4	0	0	0	0	1	1	1	1
RĪGAS	10	0	0	1	1	4	2	1	2
SALDUS	3	0	0	1	0	2	0	0	0
TALSU	4	0	0	0	0	2	1	0	1
TUKUMA	4	0	0	0	0	1	1	1	1
VALKAS	5	0	0	0	0	4	1	0	0
VALMIERAS	2	0	0	0	0	1	1	0	0
VENTSPILS	4	0	0	1	0	3	0	0	0

*Pagaidu dati, *preliminary data*

1.16.tabula **ZĪDAIŅU MIRSTĪBAS CĒLOŅI** LATVIJĀ 2008.gadā* table 1.16
uz 1 000 dzīvi dzimušajiem

Infant deaths by cause *in Latvia, 2008**
per 1 000 live births

	Visi cēloņi *All causes*	Tajā skaitā *Including*							
		Infekcijas un parazitāras slimības *Infectious and parasitic diseases*	Nervu sistēmas un maņu orgānu slimības *Nervous system diseases*	Elpošanas sistēmas slimības *Respiratory system diseases*	no tām: pneimonija *including pneumonia*	Noteikti perinatālā perioda stāvokļi *Certain conditions originating in the perinatal period*	Iedzimtas anomālijas *Congenital abnormalities*	Ārējie nāves cēloņi *External causes*	Pārējie cēloņi *Other causes*
LATVIJA *Whole country*	**6,7**	**0,2**	**0**	**0,1**	**0**	**3,3**	**1,8**	**0,3**	**0,9**
Pilsētas - *Cities*									
RĪGA	5,4	0,3	0,3	0	0	3,2	1,3	0	0,4
DAUGAVPILS	6,1	0	0	0	0	3,0	3,0	0	0
JELGAVA	3,8	0	1,3	0	0	1,3	0	0	0
JŪRMALA	3,5	0	0	0	0	1,7	1,7	0	0
LIEPĀJA	6,4	1,1	0	0	0	3,2	1,1	0	1,1
RĒZEKNE	9,0	0	0	0	0	6,0	3,0	0	0
VENTSPILS	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rajoni - *Districts*									
AIZKRAUKLES	13.1	0	0	0	0	2,6	5,2	0	5,2
ALŪKSNES	4.3	0	0	0	0	4,3	0	0	0
BALVU	4.5	0	0	0	0	0	0	4,5	0
BAUSKAS	3.4	0	0	0	0	1,7	1,7	0	0
CĒSU	6.6	0	0	0	0	3,3	3,3	0	0
DAUGAVPILS	9.3	0	0	0	0	0	9,3	0	0
DOBELES	7,0	0	0	0	0	4,7	0	0	2,3
GULBENES	8.4	0	0	0	0	0	8,4	0	0
JELGAVAS	15,0	0	0	0	0	5,0	5,0	2,5	2,5
JĒKABPILS	11.1	0	0	0	0	1,8	3,7	0	5,5
KRĀSLAVAS	15.6	0	0	0	0	11,7	3,9	0	0
KULDĪGAS	8.8	0	0	0	0	2,9	2,9	0	2,9
LIEPĀJAS	6.5	0	0	0	0	4,3	0	0	2,2
LIMBAŽU	7.6	0	0	0	0	2,5	0	0	5,1
LUDZAS	8.4	4,2	0	0	0	0	4,2	0	0
MADONAS	5.6	0	0	0	0	0	2,8	2,8	0
OGRES	6.9	0	0	0	0	2,8	2,8	0	1,4
PREIĻU	24.5	0	0	0	0	21,5	3,1	0	0
RĒZEKNES	10.2	0	0	0	0	2,6	2,6	2,6	2,6
RĪGAS	4.7	0	0	0,5	0,5	1,9	0,9	0,5	0,9
SALDUS	7.7	0	0	2,6	0	5,2	0	0	0
TALSU	8.5	0	0	0	0	4,3	2,1	0	2,1
TUKUMA	6.6	0	0	0	0	1,7	1,7	1,7	1,7
VALKAS	16,0	0	0	0	0	12,8	3,2	0	0
VALMIERAS	3.3	0	0	0	0	1,7	1,7	0	0
VENTSPILS	25.5	0	0	6,4	0	19,1	0	0	0

*Pagaidu dati, *preliminary data*